

Anul IV. — 1 — 31 Decembre 1888. — No. 13 și 14

LUMINA PENTRU TOȚI

REVISTĂ ILUSTRATĂ

DE

ENCICLOPEDIE ȘI DE PEDAGOGIE

PENTRU

RESPANDIREA CUNOSTINTELOR ÎN POPOR

Apare de două ori pe lună în câte 32 pagini

Director: ENIU D. BĂLTĚNU

ABONAMENTUL PE ANUL IV:

PE UN AN	12 LEI
PE ȘESE LUNI	6 „
PENTRU STREINATATE PE UN AN	15 „
» TERILE ROMANE LIMITROFE	5 FIORINI

Ediția de lux costă 20 Lei

PREȚUL ANUNȚURILOR : 20 BANI LINIA

BUCURESCI

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA, Calea Moșilor, No. 138
Pensionatul ENIU BĂLTĚNU

Un număr costă 1 leu.

REVISTA PEDAGOGICA
„LUMINA PENTRU TOȚI“

APARE IN BUCURESCI DE DOE ORI PE LUNA

Director, ENIU BĂLTEANU

CALEA MOȘILOR No. 138. ABONAMENTUL PE AN 12 LEI

Cuprinsul N-rului 13 și 14, anul IV, 1—31 Decembre 1888 :

Pentru anul 1889, DIRECTIA	385
Sentințe și maxime pedagogice și filosofice, culesc de I. RADULESCU (Frăsinet-Vlașca) și CHRIST ȘT. REVEREANU	386
Transformismul. D. IONESCU	389
Este sau nu trebuinciosă religiunea? ST. G. CARPEN	395
Obligativitatea învățământului în școlile Rurale, A. M. MIHAILESCU.	399
Conferințele învățătorilor din Prahova-Buzău, ținute la Ploești, în August a. c.	402
Limba română, Studiū critic de prof. FRANÇOIS E. A. BUISSON	406
Donald	411
Conferințele învățătorilor din jud. Brăila	412
Știința la îndemâna tuturor sau viața omului și a animalelor, EDEM.	322
Școlile rurale dupe Domeniul Coronei, REDACTIA	425
Relațiunile dintre preot și învățător	427
Caetele de exerciții în școlile rurale, Preotu V. DIACONEȘCU	436
Statute pentru înființarea de biblioteci pe la școlile primare rurale din jud. Succava	437
Pedagogia sau teoria educațiunii, a metodelor și a disciplinei, de E.B.	439
Bibliografii	363

Nu este năkire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deel
lumină înainte de tôte.

Națiunea că mai mare
este aceea care are cele
mai multe școlă.
Școlă este arma viito-
rului.

Familia și școlă trebuie
să lucreze în comună la e-
ducarea copilului.
Școlă trebuie să nu
făcă decât să învețe.
Educația și alăge școlă
pui peșă gură și astrucă
școlă.

REVISTA ILUSTRATA
DE ENCICLOPEDIA SI DE PEDAGOGIE PENTRU LUMINAREA POPORULUI

Director : ENIU D. BĂLTĒNU

PENTRU ANUL 1889

Acest număr apare la finele lui Decembre și la începutul unui alt an politic ; de acea noi pentru anul 1889 urăm cititorilor noștri să fie mai fericiți de cât în anul 1888.

Le urăm să-și vadă îndeplinite frumoșele aspirațiuni personale și naționale. Le urăm să-și vadă Patria intrând pe calea cea bună prin reforme și îmbunătățiri. Le urăm să vadă șorta Muncitorului Român îmbunătățită, Școlă și biserica lor ridicate.

DIRECȚIA.

SENTINȚE ȘI MAXIME PEDAGOGICE ȘI FILOSOFICE

Omul instruit are totdeauna mai multe mijloce spre a-și creia un viitor fericit de cât cel ignorant. Nu trebuie dar să părădă nici o ocasiune spre a se instrui.

* * *

Educațiunea, ce ómenii ignoranți o cred nefolositoare, este cea mai frumoasă moștenire ce părinții pot lăsa copiilor lor.

* * *

Când cine-va unesce în sine bunătatea inimii și talentul, póte fi sigur că-și va atrage stima și iubirea tuturor.

* * *

Nici o dată nu vor lipsi mijlocele de viețuire aceluia care va lucra cu activitate.

* * *

Când inima este împetrită de orgoliu, consiliile sunt nefolositoare.

* * *

Omul n'ajunge la *perfectiunea sa* de cât printr'o educațiune îngrijită și înțeleptă.

* * *

Orí cât de bună educațiune ar primi cine-va în junete, dacă mai târziu se neîngrijesce, dacă se lasă în voia întâmplării, ea degeneră, se perde.

Culese de I. RĂDULESCU.
(Frăsinet-Vlașca).

Omul nu este o ființă care numai privește (intueză) și învață, ci o ființă care produce și crează;

copilul dar trebuie, îndată după naștere, privit ca o ființă creatrice și conform acesteia trebuie a fi tratat.

Pestalozzi.

* * *

Primul lucru ce trebuie să se cêră de la un învățator este ca el să devie, prin credința și conduita sa, *lumina lumii*.

* * *

Învățătorul trebuie să fie plin de caritate : el se va bucura de binele ce se întâmplă aprópelui său, și va lua parte activă la încercările și suferințele lui. El va primi cu onóre pe copiii cari vor veni de bună voe la școlă, dar se va sili tot de odată, de a atrage prin blândețea sa și pe cei mai îndărătnici.

* * *

Învățătorul trebuie să se armeze cu paciență spre a suferi, fără murmură, supărările și ostenețile scólei, erorile elevilor mici, și rêutățile și aroganța celor mari.

* * *

Fiți părinți pentru școlarii voștri ; nu lucrați pentru salarii, căci conștiința de a fi făcut binele valoréză mai mult ca tóte comorile lumii.

* * *

Cum este învățătorul, așa este și școlarul ! Învêțați dar a prețui, după adevêrata sa valóre, vocațiunea vóstră : Binele copiilor încredințați voê stă în mâinile vóstre. Ei vê vor bine cuvînta, sau vê vor blestema. după cum veți fi știut a-i conduce.

Iosif.

* * *

Dacă n'am lăuda nici odată pe copii când fac binele, am risca de a-i descuragia ; dar fiind-că lau-

dele pot deștepta vanitatea, trebuie să ne servim de dînsele numai spre a anima pe elevi, fără însă a flata acest vițiu.

* * *

Trebuie să arătăm tot-d'a-una copiilor un scop serios și plăcut, care să le susțină silința, și să nu pretindem nici odată de a-i menține pe această cale, printr'o autoritate secă și absolută.

Rolin.

* * *

Faceți totul fără silă. Siluirea și penalitatea, contrarii naturii, desgustă copiii de studiu. Spiritul omului învață cu plăcere tot ce-i este de folos ;

Ratich.

* * *

Știința, virtutea și pietatea nu sunt conținute în natura omului ; ele trebuie să se deștepte prin studii și esercițiū.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

* * *

Instrucțiunea este cu atât mai facilă, cu cât ea urmăzează mai de aproape calea naturii. Tot ce este natural se face fără mare ostenelă.

* * *

Instrucțiunea trebuie să fie progresivă și apropiată cu puterea crescândă a facultăților intelectuale.

Comenius.

* * *

Nici învățătorul, nici obiectele de studiu nu formeză centrul școlii ; acest centru îl formeză elevul. Invățătorul este circumferința ; el este, împreună cu cunoștințele ce propune, instrumentul și mediul.

* * *

A instrui este a atrage atenția ; iar știința instrucțiunii este observarea.

* * *

La început trebuie să procedă de la cunoscut ca necunoscut; mai târziu însă se va urma calea contrarie: se va merge de la general la particular, de la regulă la exemplu.

* * *

Un institut de băeți trebuie să se ferescă de două lucruri: I-iū. De a slei puterile copilului prin prea multă învățatură, și II-lea: de a înăbuși spontaneitatea și libertatea lui printr'o supraveghiere prea aspră.

Diesterweg.

* * *

În ómenii clasei de jos stău ascunse cele mai mari talente.

Biron.

Adunate de Christ. Șt. Reverénu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TRANSFORMISMUL

(CONTINUARE)

CAP. II.

CONSTITUȚIUNEA ȘI PROPRIETĂȚILE MATERII. — EVOLUȚIUNEA UNIVERSULUI

Evoluțiunea materiei. Ca al doilea exemplu al acestor schimbări meloculare, să luăm apa a cărei formare o studiarăm mai sus. Să punem într'o capsulă apa lichidă ce obținem prin combinarea hidrogenului și oxigenului, să așezăm capsula d'asupra unui mangal; îndată vom vedé d'asupra vasului ridicându-se un nor străvăzător și fără culoare, un abur, care, dilatat în deajuns va constitui un adevérat gaz. Din contră, s'așezăm capsula care conține apa lichidă, într'un međiū capabil d'a-ı lua căldura și vom vedé că apa se transformă

într'un corp ce toți cunoștem sub numele de gheață. Apa lichidă, aburii de apă și gheața au cu esactitate aceeași compozițiune chimică, și cu toate acestea ele posed un număr destul de mare de proprietăți diferite. Ca și diversele stări ale sulfului, aceste stări ale apei sunt datorite cantității de căldură ce corpul cuprinde. — Corpul gazos cuprinde mai multă căldură de cât cel lichid, acesta din urmă mai multă de cât cel solid. Ca urmare atomii gazelor sunt mai depărtați unii de alții sau mai mobili de cât ai corpurilor lichide și solide.

Faptele acestea sunt d'o înaltă importanță pentru că ne pot da o idee de natura schimbărilor ce a luat eterul pentru a trece în starea de materie ponderabilă și a forma, fără ca chimicește să se modifice, toți corpii și simpli ce actualmente cunoștem și cari sunt aceiași în toate părțile universului ce am putut cerceta până aici. Modificare de stare moleculară, amestec, combinare din doi sau mai mulți corpi simpli ori compuși, acestea sunt mijlocele ce avem la dispoziția noastră și cari fără 'ncetare sunt puse 'n lucru în univers spre a produce corpi noi, manifestându-se prin proprietăți diverse.

Este foarte important să adăogăm că simpla modificare a stării moleculare, și amestecul nu pot produce de cât corpi foarte puțin deosebiți prin proprietățile lor de cei cari le-au dat naștere, pe când proprietățile noilor corpi ce rezultă din combinarea chimică a două sau mai multe elemente sunt în tot-d'a-una foarte diferite de proprietățile acestora din urmă.

Sprrijinindu-se pe proprietățile lor, precum și pe natura și numărul elementelor lor constitutive, toți corpii compuși ce cunoștem s'au împărțit în două mari grupe, supt numele de *corpi anorganici* și *corpi organici*.

Celor d'ântăiu le pôte lipsi carbonul, cei d'al doilea tot-d'a-una conțin; primii relativ sunt stabili, adică nu se pot descompune de cât foarte cu greu; cei d'al doilea sunt foarte nestabili, adică se descompun c'o ușurință mult mai mare.

Și unii și alții pot fi formați din două, din trei sau dintr'un număr mai mare și foarte variabil de principii simple sau

compuse. Cu toate acestea în corpi organici, în genere, nu intră de cât un număr mic de corpi simpli: carbonul, hidrogenul, cari nu lipsesc nici odată, ajung cu azotul și oxigenul (la cari une-orî adaugă fierul, sulful și fosforul), spre a forma un număr nedefinit de corpi organici cari difer unii de alții, fie prin lipsa unuia saũ a celui-l-alt din aceste elemente, fie prin cantitatea atomilor fie-căruia din ei, fie în sfârșit prin modul de așezare al acestor atomi.

Proprietățile acestor corpi sunt cu atât mai variate și tendința lor d'a se supune la modificări cu atât mai mare cu cât numărul atomilor ce constituie molecula este mai considerabil, și cu cât așezarea lor este mai completă. Proprietățile unui corp organic binar, a căruia moleculă este constituită numai din carbon și hidrogen, sunt, de exemplu, mai puțin numeroase și mai puțin variate de cât ale unui corp ternar în care oxigenul s'adaogă la carbon și hidrogen: de asemenea stabilitatea unui corp ternar este mai mică de cât a unui corp binar. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Prin unirea a patru elemente: carbon, hidrogen, oxigen și azot, și asociindu-le atomii într'un mod care din nenorocire nu ne este încă cunoscut, se produce nu d'adrepul, dar printr'o urmare foarte mare de combinări, corpi compuși din ce în ce mai bogăți în proprietăți, și, printre ei, cei mai complexi din toți, aceia cari au primit numele de *materii albuminoide* și cari forméză baza materii vii.

Intre eter care reprezintă cea mai simplă formă a materii vii și corpi albuminoizi, cari îi reprezintă pe cea mai complexă pânăcum cunoscută, se găsește un număr incalculabil de corpi al căror studiu face obiectul *chimiei*. Acești corpi asociindu-se în diverse feluri, combinându-se, amestecându-se, constituiesc enormele mase ce cunoștem supt numele de nebuloase, de stele, de planete, și printre aceste din urmă globul care ne ține și care a produs, prin simpla transformare, în condițiuni determinate, a elementelor chimice care îl constituie

tóte ființele vii, vegetale sau animale fără a excepta pe cel mai perfect dintre tóte: omul.

Acum cunoștem constituția și proprietățile materii: știm prin ce procediment aú putut fi produși, prin ajutorul unui singur corp: eterul, toți corpii simpli sau compuși cari fac obiectul studiilor chimiștilor; urmarăm evoluțiunea materii în tóte fazele sale, de la eter care ocupă cea mai de jos treptă a scării elementelor chimice, până la materiile albuminoide care îi ocupă vârful, trecând prin diversele principii anorganice și organice; nu ne mai rămâne pentru a sfârși cu sarcina ce ne-am impus în acest capitol, decât a studia evoluțiunea maselor de materie ponderabilă care ocupă imensitatea nesfârșită a spațiilor cerești și a planetei care ne forméză din substanța sa și care-și însușește după mórtea noastră elementele desasociate ale cadavrelor noastre.

Cele mai simple forme a căror existență actuală ne este permis a constata și a studia structura, sunt represintate prin nebulósele, pe cari numai singur astronomul armat de puternice instrumente le póte descoperi în profunđimea nemărginită a spațiilor cerești.

Cei mai iluștri astronomi, azi sunt de acord spre a admite că nebulósele sunt mase curat gazóse. Cu ajutorul spectroscopului s'a putut chiar recunoște un óre-care număr de gaze ce le compun. Intr'o nebulósă înzestrată d'o lumină fórté intinsă, descoperită de Struve, se póte afirma existența hidrogenului și-a altor doui corpi, din cari unul póte fi azotul, fierul sau plumbul, iar cel-l-alt cu desăvêrșire necunoscut.

Este de observat că gazele constitutive ale nebulóselor, par în tot-d'a-una a fi într'un număr fórté mic. Rudimentariii, prin forma lor care este relativ puțin definită, și prin densitatea lor care este fórté slabă, nebulósele sunt încă și din punctul de vedere al compozițiunii chimice cele mai simple organisme care forméză universul.

Cu tóte acestea, într'unele dintre ele se póte deja constata o tendință spre condensare a materii. Unele puncte din ma-

sele lor sunt mai dense și arăt o tranziție simțitoare între o nebulosă și o stea. „Secchi ȳice, câte-va din ele aũ o ıntindere enormă și-o densitate forte neregulată ; altele aũ o densitate aprope uniformă ; altele, ıntsfarșit, prezintă o crescenda condensare spre centru, ca și cum n'ar fi de cât niște stele ne isprăvite ; câte-va sunt anulare și par a fi destinate spre a forma sisteme mai complete.

În ceea-ce privește numerul, dimensiunea și distanța acestor mase de gaze luminoase, d'abia ne putem face idee. La 1864, I. Herschel, admitea mai mult de cinci miș, și țifra lor se mărește ın fie-care zi, cu cât instrumente mai puternice permit d'a pătrunde mai profund ın spațitul nemărginit ce ele ocup. Distanțele cari le despart de pămînt, sunt așa de considerabile ın cât ne este peste putință d'a le numera ; ın ceea ce privește dimensiunile lor, Secchi zice că o „nebulosa de diametrul orbitei terestre ar fi imperceptibilă,“ dar, orbita terestră are 296 milioane de kilometri.

Fără témă d'a ne ıntsela, se pote admite, că nebulosele condensându-se, luând o formă cu atât mai definită, cu cât densitatea lor devine mai mare, aũ dat naștere numeroselor stele cari schanteiaza ın ıntunerimile noștilor nóstre și sórelui, o altă stea mai apropiată de noi care ne ıntalzește ȳilele, producend și ıntreținend ın același timp, prin căldura sa, viața pe globul nostru.

Pe când materia se condensă ın stele, ea capata tot-d'odată forme mai numeroase. Intr'adever, spectroscopul ne permite d'a recunoște ın stele un numer mai mare de principĭ chimice de cât ın nebulose. Dar, de și densitatea stelelor pote fi mult mai mare de cât a nebuloselor, ele ıntsa sunt formate tot din corpi ın stare de vapori ıntandescenti și nu arată de cât o a doua fază a evoluțiunii organismelor materiale.

Pentru ca o nouă formă și vedit de diferită a acestor organisme să apară, va trebui ca masa ıntandescenta să se

răcescă încetul cu încetul, și ca astrul mai întâiu vaporos să devie solid.

Tocmai această a treia fază ne este înfățișată de planete, și cu deosebire de pământ.

Ar fi nefolositor d'a cugeta să calculăm cât timp a trebuit ca răcéla să se facă. În chestiunile cari fac obiectul acestei opere, timpul nu înseamnă nimic și înseamnă totul; eternitatea materiei se confundă cu infinitatea și neîncetata sa mobilitate, pentru a prezida la o evoluțiune ai cărei termeni extremi nu se pot înlănțui în strimtele margini ale inteligenței noastre.

Orî cum ar fi, cu cât răcirea se face cu atât vedem că numărul corpurilor chimici constitutivi crește, că complexitatea corpurilor compuși devine mai mare, și că corpurilor organici gazoși le succedeză corpi anorganici lichizi și solizi, și apoi corpi organici. După acesta vin principiile albuminoide; și în sfîrșit viața apare, mai întâiu cu forme rudimentari, dar făcându-se cu atât mai complexă cu cât mediul cosmic devine mai favorabil.

În ceea ce privește momentul când viața apăru pe globul nostru, și momentul când ea va dispărea, de asemenea nu se pôte prevedea, precum nu putem judeca acela când pământul, pierdendu-și starea solidă sub influențe cari d'abia se pot ghici, se va reîntorce în starea primitivă ce ađi ne prezintă nebulósele, precum după răcirea cadavrelor noastre, principiile cari le compun reiaú forma gazoasă ce posedăú înainte de a se asocia pentru a produce substanțele solide sau lichide cari forméză tóte părțile organismului nostru.

Singurul lucru ce putem afirma este că condensarea materiei nu va fi nicî o dată un fenomen local și temporar. Pe când cutare masă nebulóasă se condensă în stea, pe când cutare stea se condensă în planetă și se răcește, cutare altă masă solidă și rece se desasociază, pentru a forma din principiile sale ajunse libere noui nebulóse și un nou eter. Ceea ce mai putem afirma, pentru că tóte faptele ce zilnic observăm

ne-o demonstrează mai mult, este că nici o dată materia nu păstrează aceeași stare pentru o trecere de vreme orî-cât de scurtă ne-am putea-o închipui, este că nici o dată vr'o parte a universului se va închea într'o imobilitate care ar fi suprimarea orî căruî fenomen cosmic, este că nici o dată activitatea orî-cării părți a materii nu se va stinge, este că, fatalmente viața urmază morții, precum mórtea urmază vieții, este că cu ruinele vechilor pămînturi natura face tineri sori, precum face copiii gingași și rumeni cu sfărămăturile necuratelor cadavre.

(Va urma)

După J.-L. de Lanessan de D. IONESCU

Profesor la școla de Comerț din Capitală.

ESTE SAU NU TREBUINCIOASĂ RELIGIUNEA ?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Maî în fie-care ți, se discută acéști cestiune, de și după părerea unora, religiunea e un subiect asupra căruia nu maî trebuie să se vorbescă nimic. Când cine-va dă o asemenea sentință, trebuie maî ântâi să cunoscă tóte păturile societății, și atunci să se pronunțe ; dacă va avea în vedere numai persoana sa, nu e destul.

Eü unul, iată cum înțeleg rolul religiunii ; dacă sunt greșit, cer să mă lumineze ómenii maî cu pricepere.

Privind societatea omenescă, o găsesc compusă din diferite straturi, între cari esistă o legătură neînteruptă de interese, fie de ordine morală, fie materială. Ele sunt despărțite însă prin gradul de cultură, și nu s'ar puté ține în armonie, dacă n'ar fi o regulă, pricepută de ambele părți.

Conștiința morală dă direcțiune omului instruit, pentru a respecta pe semênul său ; dar omul care nu s'a putut instrui, ce trebuie să facă, dacă nu știe regulile pe calea științifică,

trebuie lăsat în nepăsare? Apoi imensa majoritate a omenirii compune acest strat incult. Ne având nici o regulă, nici o frică, omul ca orî-ce animal, e gata să distrugă totul. Pentru ca aceste scene să nu aibă loc, vine în ajutor religiunea, ca, prin dogme, să reguleze linia de conduită a ignorantului. Conștiința morală trebuie personificată; ast-fel se născocesc acea ființă nevădută, a tot putinte, a tóte vĕdĕtore, care e binele cel mai desăvârșit, și pe care o numim Dumnezeu. Spiritul incult ne putînd pricepe pe cale științifică existența lui D-zeu trebuie să creadă ce i se spune, fără a cerceta, căci de s'ar lăsa să afle pe cale științifică, ar fi espus la rătăcire, care numai bine n'ar aduce omenirii și chiar individului, căci l'ar face să-și piardă timpul fără nici un succes.

Omul ignorant trebuie să se teamă de D-zeu, când voește a face rău, să creadă într'o resplată bună când face bine aprópeiui său, acéstă educațiune trebuie s'o dea omului religiunea.

Dintre toți reformatorii religiunii, cel care a dat un fond mai solid, și conform cu adevăratul scop al ei, este Christ.

Religia creștină fiind universală, iar nu națională ca ale popórelor vechi, prin acéstă devine adevărată religie.

Și în adevăr, observând cu atențiune fondul ei, nu găsim de cât cea mai perfectă morală socială. Din nenorocire însă pentru omenire, urmașii lui Christ, sau mai bine đis cei cari puneau în practică teoriile lui, au abusat de puterea lor, și prin faptele cele mai necuviincioase, prin crimele cele mai teribile, au semănat spaima în omenire, pentru ca în cele din urmă să culeagă disprețul și ura, cu care lumea apusană, mai cu sémă, îi gratifică ađi.

Tinerii Români cari studiază prin țările apusene, pe lângă cunoștințele științifice, aduc în țară și acea ură și dispreț și pentru preoții noștri de aici. Ei însă comit o eróre, care de vine de multe orî contagiósă, mai cu sémă, când ei ocupă o pozițiune înaltă în societate. Trebuie să cunóscă bine pe ini-

micii religiunii, că între preoții Români și poporul Român, nu există abisul care este în țările apusene, de óre-ce preoții Români fac parte din societate, nu formează o clasă aparte, ei au aceleași legături cu societatea ce are orî-ce om. Decî o reconciliare între biserică și societate, este mult mai ușoră ca cum ar fi în apus.

Un lucru trebuie să aflăm, care e secretul ce căutăm ?

Mulți susțin că ar fi îmbunătățirea poziției materiale a preoților ; este și asta, dar mai e ceva de mai mare importanță. Este neîndestularea de cultură ce se dă preotului, și care-l face să fie sficios când se află într'un cerc de ómeni mai culti.

După cum vedem curentul din ȕi în ȕi, împinge lumea către progres pe tóte căile. Curiositatea științifică deșteptă în fle-care om dorința d'a cunoște cauzele fenomenelor de orî-ce natură, fie chiar și metafisice. Cu puțina cultură ce dobândește preotul aȕi, este incapabil a convinge pe cine-va despre veritatea sentințelor religiunii, de multe ori póte nici el nu le înțelege.

Seminarul fiind o școlă specialisátore, în loc de a face bine copiilor, care fac aceste cursuri, și din cari se recrutează preoții, din contră le face rěu, căci le desvóltă inteligența numai unilateral, lăsând cu totul inculte un număr de facultăți intelectuale. De aceia eu sunt de părere ca în loc de seminar să urmeze o școlă secundară în care să aibă o programă coprinȕtore de tot felul de cunoștințe, pentru ca să i se desvólte în mod paralel tóte facultățile intelectuale. Pentru că omul nu are necesitate să memoreze în viață materiile de studiu cum le a trecut în școlă, ci prin studiu trebuie numai să-și agereze mintea cu care trebuie să se servescă în tóte împrejurările. După ce a trecut școlă secundară tînărul care dorește să devină preot să urmeze 2 sau 3 ani o școlă de teologie, și atunci va fi în adevěr apt pentru acea carieră ce se chiamă preoție. Urmând aceiași școlă ca și

restul societății, preotul va cunósce în discuție, terenul pe care se pune adversarul său când îl contradice despre religiune, și l'ar putea întorce ușor pe cel rătăcit, și cu modul acesta va fi capabil să-și susțină prestigiul în fața lumii, și să facă a-și închide gura ceii cu puțină cultură, cari sunt gata în orî-ce moment a vorbi despre orî-ce cu dispreț.

Pentru economia statului, s'ar putea recruta ca preoți, și dintre învățătorii ceii cari, absolvind o scóla secundară, au escercitat profesiunea de învățător 20 de ani, după care timp trebuesc, în interesul scólei, să fie trecuți la pensie toți învățătorii, căci de la acea dată nu se mai duc cu plăcere în scóla, și apoi rar se póte vedea profesorii vechi adoptând metode pedagogice noi; din contră, aș putea dice că toți se țin de rutină.

Preotul recrutat după modul propus de mine, avênd un capital de cunoscințe suficiente, va fi în stare să se conforme spiritului timpului, și în loc de a se mărgini numai la citirea celor prescise în tipic, se va sili ca prin predică, să esplice credincioșilor sensul celor ce s'au săvârșit în timpul serviciului divin, cari tocmai din cauza lipsei acestei esplicări au părăsit biserica și nu vor s'o mai cerceteze.

Acestea nu sunt idei numai visate de mine, ci ele sunt basate pe exemple observate la preoții fraților noștri din Transilvania; cari posedând un capital frumos de cunoscințe, pășesc cu curagiú pe înălțimea amvonului, de unde cu cuvinte bine alese laudă virtutea și combate viciul.

E o plăcere în adevăr să mérégă cine-va acolo la biserică, unde vede strânsă întréga pătură cultă a societății, cu un adevérat respect, ascultând cu multă religiositate consiliile preotului lor.

Ast-fel biserica dând educațiune ómenilor mari, precum scóla dá copiilor, coresponde cu adevératul scop al religiunei; vedênd în preot un om cult omul îl va respecta, și prestigiul preotului ast-fel se va ridica; și în fine numêrul asis-

tențiilor mărindu-se, și poziția materială a preotului se îmbunătățește.

În țările apusane, lumea învățată caută să umple golul moralei religioase, părăsită spre disprețul împlinatorilor ei, printr'o morală filosofică, și nu știu de vor avea succes, căci filosofia te obligă să crezi un lucru după ce-l studiezi, și cred că încă n'a sosit timpul în care tot omul să pótă a-și perfecționa prin studiu facultățile intelectuale.

Până va sosi acel timp, e bine să păstrăm și încă în mare onóre, morala prescrisă de religieune, pentru că alt-fel echilibrul nu mai pótă esista în societate.

St. G. Carpen.

OBLIGATIVITATEA ÎNVEȚĂMÎNTULUI

ÎN

ȘCOALELE RURALE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E curios lucru să vezi la noi în țară înrădăcinându-se idei, cari nu pot aduce de cât perturbațiune în spiritele celor ce le discută, cari nu aduc și nu pot aduce un folos *real*, cari în sfârșit nu pot fi susținute de cât de aceia cărora le place să stea de vorbă ca să omóre vremea sau ca să împiedice pe alții de la lucru.

Și este mai trist și un sistem nenorocit încă, când aceste idei se transformă în lege.

Așa se vede că s'a urmat cu tóte legile din țara noastră și d'aceia suntem staționari, dacă nu regresivi.

Și tot ast-fel s'a urmat și cu legea instrucției de la 1864, de nu vedem în multe părți ale ei nici un fruct.

În această lege s'a ȃis între altele că *învățămîntul primar este obligatoriu*.

Eü voesc să arăt cum că învățămîntul obligatoriu nu pótă exista și iată de ce :

Sau că textul acestei legi a fost copiat după vre-o lege

streină, și pare-mi-se c'ășa este, și atunci obligatoriū va fi fost acest învățământ în țara de la care s'a adoptat, sau că înțelesul cuvintelor *învățământ obligatoriū* a fost denaturat.

Voiū demonstra mai întâiū că acéstă dispoziție ca și tótă legea a fost copiată.

Maī întâiū ce este o lege ?

*O lege este linia de conduită trasă din viața unui popor.*¹

La anul 1864, ne trebuia o lege care să reglementeze mer-sul școlelor nóstre.

Acéstă lege s'a făcut și s'a întrodus într'însa pe de o parte multe dispozițiūni *de nevoie*, căci, s. e., a zis legiuitorul ca comisiile examinátore de la școlele rurale să fie compuse din primar și consiliul comunal. Nu voesc să atribui legiu-itorului de atunci alte intențiūni, și de aceea zic că acéstă dispoziție a fost luată de nevoie. Astă-đi însă nu mai merge.

Pe de altă parte s'aū întrodus dispozițiūni cari numai pen-tru poporul nostru nu pot fi. In adevěr, *cui poți da cu sila ?* Și dacă este așa, cum poți zice că toți sunt datorī să dea copiii la școlă ?

Acéstă dispoziție deci, nefiind conformă nici cu caracterul liberal al românului, nici cu obiceiurile țării nóstre, nu a putut de cât să fie copiată.

Acum să demonstrez, că dacă acest principiū a fost copiat, apoi i s'a denaturat și înțelesul.

In tóte țările constituționale și liberale se pune Statului ca sarcină de prima ordine, *de a da cetățenilor sēi o învă-țatură egală*, pentru ca ast-fel să realizeze principiul *egali-tății* înscris pe drapelul țărilor liberale. De aceea, el a format școlele primare și în legea lor a zis: *proclam obligativitatea învățământului primar*.

— Fórte bine, o proclamī, însă o proclamī pentru tine, Statule! adică ești obligat să dai învățământul primar la toți cetățenii în genere.

¹ Nu este completă acéstă definiție a legii.

Prin urmare, iată că înțelesul acestui principiu a fos de-naturat. Pe când țara suferă de lipsa localurilor de școlă, guvernul și toți corifeii lui se răsbat cum să aplice obligativitatea învățămîntului.

Dar să las teoriile la o parte și să ne uităm puțin prin prisma faptelor.

Este vorba printre toți și am văzut în această revistă cum că unii se gîndesc cum să facă ca obligativitatea învățămîntului să devie o realitate.

Mie mi se pare că n'ar trebui să ne sbuciumăm mintea în ast-fel de dorinți.

Său să fiu mai franc, mai pe față cum ȳice românul : orî voim într'adevăr ca toți să învețe și atunci trebuie să-i întrebăm pe toți ce voesc să învețe, sau că voim numai a le da școle cu numele și atunci nu mai trebuie să stăm de vorbă.

D. Maiorescu, ministrul școlilor, întreba în conferințele din Ploești, dacă n'ar fi bine a scurta timpul anual de școlă. Dar tocmai aci e buba. Țăranul când aduce copilul la școlă îi ȳice : Nu voesc mai mult de cât să știe și el să însemneze două-trei slove. Și când zice ast-fel, el știe că, orî cât ar învăța fiul său, el e tot sărac. Prin urmare, cum vom putea să-i ȳicem : Ești obligat a lăsa copilul să stea șase ani la școlă și mai cu sémă să nu-l ieși vara la muncă ?!

Ridicatu-s'ar întru ceva starea lui economică și materială, dacă l'ar lăsa șase ani ? Nu, și iată de ce :

Pentru că el vede și știe că și prin școlă copilul său va fi tot sărac, căci nu are mijloce a-l da să studieze mai departe ;

Pentru că lipsa localurilor de școlă contribue foarte mult a-l face să nu dea nici o importanță școlii ;

Pentru că programele școlilor sunt departe de a coprinde în ele dorințele și trebuințele poporului ;

Pentru că tendințele acestor programe sunt o spoyală sau un praf aruncat în ochii muritorilor ;

Pentru că țăranul vede în școlă un dușman al său, care-i cere copilul tocmai când are trebuință de el la muncă.

Și în sfârșit, pentru că încă n'am apucat calea adevărată care va duce pe țăran, prin școlă, la fericirea lui.

Din cele șise, se pôte lesne vedea că *obligat este* Statul să dea școle, și că obligat să-și dea copilul la școlă, nu pôte fi țăranul, care mai cu sémă nu folosește nimica din ele ; adică se folosește cu înmulțirea pôte a acelor *boernași* sau traficantți cari l-au adus în sapă de lemn, cu notari, cu agenți de percepție, cu diferiți alți negustori *cinstiți* cari trăesc numai din procesele de pe la judecătorile comunale și de ocóle.

Iată când Statul ar putea să pue acéstă obligație :

Când ar înființa locale și școlți prin tóte cătunele și comunele ;

Când aceste școle ar da niște rezultate cu totul altele de cât cele de astă-đi, adică :

Când ele ar fi așezate pe niște ast-fel de base în cât la terminarea studiilor, copilul să pună mai cu drag mâna pe córnela plugului, știind să facă o agricultură sistematică.

Când întreaga organizație a școlilor rurale va fi reformată numai în direcțiunea economică.

Când se va precisa ca timpul pentru învățatura scrierii și citirii să fie numai atunci când nu se pôte face numai la câmp.

Despre învățatori nu mai vorbesc ; ei sunt apostolți și ca atari ei trebuie să fie nicovală la tóte.

Dura lex, sed lex.

A. M. Michăilescu.

(Ceptura—Prahova)

CONFERINȚELE ÎNVĂȚĂTORILOR

Din Prahova-Buzău, ținute la Ploestți, în August a. c.

Ele aũ fost presidate de un biuroũ compus din învățatori.

Cestiunile discutate aũ fost propuse de biuroũ la începerea conferințelor ; și la terminarea lor, s'aũ luat dispozițiuni ca

pentru conferințele viitoare aceste cestiuni să fie propuse învățătorilor cu 3—4 luni înainte, ca ast-fel să fie discutate mai cu folos.

Pentru anul acesta s'au discutat următoarele puncte :

I. Dacă actuala programă corespunde scopului, sau este mai bine a fi redusă la 4 clase.

La această cestiune au răspuns mai mulți învățători că de parte de a fi bună, ea este detestabilă, pentru că pe de o parte despopulează școla, elevii cari termină nu sunt destul de forți, având cunoștințele slabe, iar pe de alta îngreunează pe învățători.

II. Obligatoritatea învățămîntului.

Toți câți au vorbit asupra acestui punct au arătat că dispozițiunea acesta din legea de la 1864 este inaplicabilă la țară. Causele sunt variate.

III. Localurile de școlă.

Asupra acestui punct s'au emis diferite păreri. Prima a fost ca să se aplice de către comună legea împrumuturilor plătibile prin anuități, alta să se facă apel la inițiativa particulară și alta să se înființeze de către Stat asupra impozitelor funciare câte o ȳecime sau două, numită ȳecimea școlară. Această părere a fost pe deplin aprobată. In sfirșit toți au recunoscut că numai Statul pȳte deslega această cestiune.

IV. Importanța învățămîntului intuitiv în școlele rurale și dacă se pȳte face us de dînsul.

Asupra acestei cestiuni a luat cuvîntul D-nul C. C. Dobrescu, profesor de istorie la liceul Sf. Sava, și cu revista *Lumina pentru toți*, în mână, a susținut pe D-nul Eniu Băltenu că învățămîntul intuitiv a parte nu pȳte exista în școle, de ȳre-ce, acest învățămînt, este întrebuintat ca metod în predarea diferitelor studii.

Învățătorii au arătat că acest învățămînt este puțin usat în școlele rurale și au avut dreptate, căci el cere mult timp și la țară copiii nu urmȳză de cât timpul de iarnă, pe de o

parte ; iar pe de alta, el este aplicabil numai unde învățătorul are o singură clasă, iar nu 6 clase. La țară ori-ce s'ar susține, singurul metod ce se întrebuițează este cel individual.

V. Importanța învățămîntului manual în școlile rurale.

La această cestiune s'a răspuns că învățămîntul manual s'a confundat cu lucrul manual ; Și ast-fel fiind, lucrul manual este de cea mai mare importanță, avînd influență asupra fizicului, asupra moralului și asupra inteligenței copilului.

S'a arătat însă că el abia este la început și că cu un singur învățător este imposibil a se face us de dînsul. Înființarea școlilor de meserii prin plăși a fost cerută cu stăruință.

VI. Raportul învățătorului cu primarul și consiliul comunal.

S'a discutat foarte mult asupra acestui punct. S'a arătat că aceste raporte departe de a fi bune, ele sunt pernicioase, căci comitetele scolare sunt departe de a-și înțelege datoria și că unele din neștiință, altele din rea voință, în loc să dea concurs învățătorului, din contră îi pun piedici. Ca concluziune s'a cerut a se suprima comisiunile esaminătoare și a se schimba în așa mod ca învățătorul să nu fie controlat de cât de ómenî competenți, iar nu de ómenî cari nu știu carte. S'a mai cerut ca învățătorul să fie scos de sub tutela administrației.

S'a mai discutat cestiunile :

Prestigiul învățătorului ;

Sunt sau nu folosite multe sêrbători ale țeranului și cum ar pute fi reduse ?

Instrucțiunea femeii și alte cestiuni de o importanță secundară.

Un punct care a rămas nerezolvat a fost *alegerea cărților didactice*, în scopul care s'a ales o comisiune de mai mulți învățători, cărora li s'a pus la dispoziție spre cercetare mai multe cărți din partea biuroului. Insa, fie că această comisie

s'a întocmit cu două-trei zile înainte de sfârșirea conferințelor, fie din altă cauză, învățătorii au plecat câte unul și n'am văzut *nici cărți alese nici nealese*.

În tot timpul cât s'au ținut conferințele s'au distins învățătorii : Al. M. Michăilescu (Ceptura-Prahova), C. Ionescu (Fintești-Buzău), B. Stoicescu (Pogonele-Buzău), Pr. I. Costeanu (Homoriciu-Prahova), Eftimie Grigorescu (Telega-Prahova), Dimitrie Rîpeanu (Cocorăști-Prahova), N. Popescu (Mărăcineni-Buzău), V. Aldea (Mereș-Buzău), și alții al căror nume îmi scapă din vedere.

De remarcat este că la aceste conferințe au luat parte mai mulți membrii din învățământul secundar și superior, ca d-nii C. C. Dobrescu, din București, Nicolae Ionescu, profesor la facultate în Iași, D. Ionescu profesor la liceul din Ploești și alții.

Între aceștia d-l C. C. Dobrescu a fost în tot-d'a-una în conferințe și a ținut mai multe dizertațiuni istorice.

D. Nicolae Ionescu, bătrânul tribun, sosit în conferințe în ziua când se discuta «raportul învățătorului cu Primarul și consiliul comunal», a aprobat foarte viu pe d-l Al. M. Michăilescu Învățător, care tocmai vorbea în această chestiune și s'a unit cu ideia emisă de conferențiar de a se cere reformarea comisiunilor esaminate în sensul cum s'a arătat. D-sa a terminat cuvântarea-i ast-fel : «*Numai cei ce muncesc în acest câmp cu noi, au dreptul de a ne aprea în rólele ce producem ! Să ne emancipăm de sub tutela celor ce prin ignoranță voesc să predominescă și numai atunci controlul va putea fi într'adevăr control.*»

În ziua de 27 sau 28, aceste conferințe au fost vizitate de D-l Maiorescu, Ministrul scólelor, care aflând cele ce s'au discutat în conferințe, pe de o parte le-a aprobat, pe de alta însă, a șis ca «*să ne curățim casa noastră și în urmă să vedem de vecini,*» ceea-ce a dat să se înțelegă că D-sa

voesce a se discuta în conferințe mai multe metode și proceduri și a cerut ca verii-unul dintre învățătorii să-î arate cum procedeză cu un copil care este venit pentru prima oră la școlă.

La această dorință a răspuns d-l Al. M. Michăilescu, care arată că venind un copil la școlă prima grijă a învățătorului este de a-l familiariza mai întâiu cu școlă, cu cei-l-alți copii cu învățătorul, a-l face să răspundă fără frică și în urmă voind să începă citirea și scrierea cu dânsul să-î deprindă mâna cu facerea de diferite linii și să-î arate că după cum un om are nevoie de a comunica cugetările sale altuia verbal, tot ast-fel trebuie să-î le comunice în scris, când acela n'ar fi lângă dânsul, justificând ast-fel necesitatea științei de a scrie.

D-l Maiorescu a mai propus diferite întrebări și una din ele a fost acesta :

Dacă față cu neregulata venire a copiilor de țară la școlă, n'ar fi bine a se scurta timpul, fixându-se numai lunile Noiembrie, Decembrie, Ianuare, Februarie și Marte pentru scólele rurale.

Chestiunea această fiind foarte importantă merită a fi tratată mai dezvoltat.

În urmă d-l Maiorescu rămânând mulțumit, conferințele s'au declarat terminate.

Un participant al acesteï conferințe.

LIMBA ROMÂNĂ

Studiū critic de prof. François Buisson ¹

Chestia ce dă nascere primei dificultăți este următorea : *Dacă limba română se deosebesce în atâtea dialecte câte s'au enumerat mai sus, în dialectu Muntean, dialectu Vlah, dialectu*

¹ Veđi și No. 11—12 precedente.

Oltean, dialectu Dobrogean, dialectu Moldovan, dialectu Basarabian, dialectu Mureșan, dialectu Macedonian, dialectu Moreian, și altele secundare încă, dacă voim să le admitem și pe ele,—și trebuie să le admitem, căci limba populară, la noi, este foarte bogată în variațiuni, și în variațiuni chiar extreme, — care din aceste sumedenii de dialecte, ar fi acela, care ar fi merit, să serviască de basă limbii clasice? Analisa este grea, hotărîrea nu se pôte da cu ușurință.

Totuși, dacă recunoscem, în unanimitate, că limba noastră este fiica limbii latine, că ea își are rădăcinile ei în limba latină, nu sciū pentru ce mai întrebăm de originea ei, de rădăcina ei, când ne aflăm lângă dînsa. Oare nu sciū, chiar fără a vedea, încotro este trunchiul și încotr'o 's-crăcile unui copac bătrîn, când o dată te afii la rădăcina lui?

N'ai de cât să mergi de la rădăcină în sus până ce veî da de ele.

Tot ast-fel este și cu limba.

Dar unii logici, induși în decepțiune, urmînd, cine scie, ce rădăcină secundariă a copacului limbistic, au mers până a'î nega originalitatea latină, și unul din logicii cei mai de frunte, a cărui nume îmi rezerv a arăta, a susținut o dată, față cu mine, că limba română este de origină slavonă și chiar o limbă slavonă.

Atât panslavinism și ruso-filism nu te face să isbucnesci chiar fără de voie în rîsete?

Dar cred, că, citind aceste rîndurî, sigur că-și va fi părăsit principiile. Avea și d-sa basa sa, și eū am spus într'un paragraf precedent, că înrîurirea slavonă este cea mai puternică. Și pentru a arăta, cât de lesne pôte într'adevăr să fie omul indus în decepțiune, dau următorul exemplu:

Verbul român *iubesc* se găsește în limba slavonă nu numai sub forma sa completă „*liubiŝc*“ dar și cu acelaș accent. Decî, celui lesne încrezător îi vine să ȕică, că este un cuvînt slavon.

Dar, cercetînd mai departe, găsim în limba germană sub-

stantivul *Liebe*, în limba germană veche *Liube*, mai mult, în limba *Thiuskă*, limba originară a limbei germane, găsești *iube*, în limba anglo-saxonă *love*; deci, un alt lesne încrezător ar susține, că este un cuvânt german.

Și amândoi au, cu toate acestea, argumente puternice.

Căutând însă în limba latină găsești cuvântul *lubeo*.

Exemple numeroase există, unde licida „l“ între două vocale, sau înaintea unei vocale se transformă în „i.“

Schimbarea lui *l* în *i* în exemplul de față este cu atât mai prealabilă, cu cât verbul, *lubeo*, pe lângă această formă, mai are și forma *libeo*.

Și nu mă poți acusa nime de un latinofilism excesiv, dacă admit ca justă, această din urmă origină a verbului *iubesc*. Cu toate că și ambele părți, mai sus citate, au argumentele lor puternice, și concedării lor *i* se poate da o prealabilă justeță, totuși documentele istorice, despre origina poporului român, sunt în contra lor, căci constat că, din primul moment al colonizațiunii române, verbul *lubeo* era cunoscut, usitat în popor chiar sub forma *lubesco*, și apoi în *iubesco*, pe când slavonul, „*liubišč*“ nu ajunsese încă în aceste părți, și mai puțin încă germanul *Liebe*.

Nu este scopul nostru, de a cerceta aicea de unde și cum cuvintele *liubișe* și *Liebe* atât de asemănătoare cu *lubeo* și *lubesco* au ajuns, unul în limba slavonă, altul în cea germană. Dar este cert, și trebuie să convenim cu toții că, chiar dacă unul din aceste cuvinte, fie cel slavon, fie cel german au ajuns mai târziu în aceste locuri, au întâlnit aci pe omonimul lor *lubesco* și s'au confundat cu dînsul. Dar acesta nu însemnăză nici de cum că cuvântul *iubesc* își are originea sa în limba slavonă sau în cea germană, de ore ce cuvântul *lubeo*, dimpreună cu formele sale populare *lobeo*, *libeo*, *lobesco*, *lubesco*, și *libesco* a existat în limba latină cea mai vechie și chiar pe vremurile, unde nu se avea nici o rază de cunoștință, despre popoarele germane și slavone.

Și ast-fel, mulți logici de frunte și bărbați erudiți, îmbui-

bați de panslavism sau panelinism aŭ comis erori din cele mai grozave, și cu atât mai ponderose, că sunt o mulțime de atare cuvinte, căroră s'a preferit a li se da or ce altă origină numai și numai, pentru a pune originalitatea latină a limbii române în dubiū.

Dar dacă suntem sinceri și credincioși limbii strămoșilor noștri, limbii latine, și nici de cum afectați de parțialitate slavonă sau altor origine barbare, sigur, că nu am cădea nici o dată în atare grosolane erori, și nimeni nu ne pŃte acusa de un panlatinism peste măsură, de óre-ce *origina* noastră, numele naționalității noastre, ar opune unor atare agresori, adevărul cel mai irepugnabil și real.

* * *

Cred, că am expus destule rațiuni, pentru a arunca o rađă de lumină, orī cât de slabă chiar, în întunericul litigiilor gramaticilor, pentru a-i convinge de modul și calea ce trebuie să urmăm, dacă voim să ajungem cu rezultat bun, la lumina ce o căutam de atâtea vremuri. Să trecem peste procedurile, până acum greșite, ale gramaticilor, cari neluând în vedere în același timp cu logica, fiziologia și fonetica, aŭ dat astă-đi o gramatică, care stă în contradicerea cea mai dărjă cu ea însăși; căci vom reveni la ele mai târđiū, la timpul și la locul lor, ca să venim la tema noastră, la analiza gramaticii existente și la stabilirea unei gramatice corecte și nerefutabile.

*Gramatica este știința cuvintării, numai într'atât, intru cât ea este pur și simplu știința scrierii, ceea ce arată și sensul numelui ei; care nume, provine din grecescul substantiv-verbal *gramma*, derivat din *grafo*, scriū; (*grafma* = *gramma* scriere). Cuvintul gramatică deci are aceeași însemnare ca și latinescul *Scriptica*. Cu tŃte acestea, dacă cine-va ar scrie o gramatică, și ar înzestra-o cu titlul *Scriptica*, în loc să puie titlul *Gramatica*, nu încape îndoială, că colegii lui l-ar trata de nebun, epitetându-l ignorant, fiind-că nu scie ce va*

să țină *Gramatică*, și ce va să țină *Scriptica*; fiind-că nu scie ce deosebire este între *Gramatică* și *Scriptică*.

Și cu toate acestea, ignoranța ar fi a lor; căci ce altă deosebire poate fi între ținările *Gramatica* și *Scriptica*, de cât că unul este de origină greacă, cel-l-alt de origină latină? Nu cred că onor. mei cititori vor voi să spuiți aci, că latinescul *scribo* este și el un cuvânt grecesc, fiind-că vine de la *sgrybo*. Am spus deja într'unul din paragrafele ce preced, că eu consider de cuvânt de origină latină, ori-ce cuvânt, care derivându-se din ori-ce cuvânt strein adoptat o dată în limba latină, și-a căpătat spiritul latin. Dacă însă, s'ar mai găsi uni, cari totuși ar mai voi să susție acésta, atunci trebuie să le pun în vedere, că dacă luăm cuvântul *Scriptica* ca cuvânt grecesc, atunci ar trebui să scriem *Sgryptica* și nu *Scriptica*, de óre-ce rădăcina grecească este *sgryb*, al cărei caracter final „b“ se transformă la Aorist în „S“ iar la perfect în „p“. Apoi afară de acésta, *sgrybo* este o formă populară, foarte veche, forma sa științifică este *sgryiavo*, care formă există și în Sanscrit, decî iacă, că nu este grecesc, ci indic. De aci cred, că cititorii mei se vor convinge, că pentru a ne pronunța asupra originii unui cuvânt, trebuie să considerăm de origine, forma, pe care o are în acea limbă, din care l-am luat noi, fără să căutăm mai departe, de unde a venit în acea limbă, căci alt-fel am da de un șir de cuvinte ale cărui extremități nu mai vor avea nici o asemănare între ele. Pe lângă aceea putem fi noi siguri că isvórele ce ni le oferă știința de astă-zi, sunt sigure, că afară de limbile cunoscute astă-zi de noi, nu ca existente, ci ca istorice, n'au fost și altele antehistorice?

Apoi ce se face cu origina unor cuvinte ca *tombatera*, *bomper*, *galimatie*, *macadamisare* și altele foarte numeroase, a căror formațiune nu este naturală, ci accidentală?

(Va urma).

D O N A L D

D-nul Max O'Rell a publicat de curînd o lucrare umoristică asupra Scoției, numită *L'Ami Mac Donald*, în care lucrare se arată că s'a stins proverbiala ospitalitate Scoțiană, despre care vorbesc romanurile lui Walter Scott și faimósele versurî din *Dame Blanche*.

Donald, acest nume de Donald e numele generic al Scoțianului, precum al Americanului e Jonathan și al Englezului John Bull, — Donald și-a transformat țara într'o mică Elveție și a devenit un om pré practic, pîndind pe turistul neesperimentat. Munténul Scoțian adoră doé trinității : Tatăl, fiul, și Spiritul sfînt, Duminica ; livra, Shélingul și penny tóttă sêptêmâna. Totuși Scoțianul posedă calități fise și morale : voinic și muncitor, umerii largi, ochii mici și vioi, mușchiî de fier, o mână care te face să-ți trosnescă ósele când te strînge cu ea, piciorul sigur, larg și turtit. Morali-cește : este econom, pozitiv, exact, sigur, perseverant, matinal. Dacă câștigă 40 de banî pe ôi, pune la o parte 10 sau 20. Se ocupă numai de afacerile lui, de aceea reușește tot-déuna. În Australia, în Noua-Zelandă și în tóte celelalte colonii engleze îl găsești proprietar, director de companii, în capul a tot felul de întreprinderi. În fabricile Angliei măi toți maieștrii sînt Scoțiani.

Pe nedrept Englezii consideră pe Scoțiani greoi de minte. Spiritul lui Donald (Scoțian) se deosibește de acela al lui John Bull (Englez). El are spirit, și încă spirit bun, are *humur* înalt, îi plac respunsurile repeđi, înțelege îndată și-î place gluma, dar nu jocurile de vorbe. Nu e însă palavragiú : e scurt la vorbă, când are de lucru. Scoțianul nu răspunde de ordinar de cât prin da sau nu.

CONFERINȚELE ÎNVĂȚĂTORILOR DIN JUD. BRĂILA ¹

(Urmare)

Sedința de la 15 August, ora 9 a. m.

Primirea copilului în școlă, introducerea lui în abecedar și lectura expresivă.

Dl. M. Mugescu, (înv. Bertești de jos), luând cuvîntul asupra cestiunii, resumându-se arată că a usat în fața lor de blândețe, prin mângâere și cu o voce dulce a căutat a deschide inima cea streină a copilului, și distribuind noilor veniți ti-bișir și hârtii colorate, a atras iubirea și încrederea de bun prieten al lor ; iar nu vrăjmaș, după cum îl considera înainte.

Vorbesc apoi cu ei despre numele de botez și familie, în urmă îi scrie în catalog și-i strigă spre a răspunde când vor fi strigați. Mai în urmă vorbește asupra jocurilor cunoscute de ei, ca : pitulușa, drichia, etc. ; de ore-ce copii la etatea de 7 ani, nimic nu cunosc mai bine ca jocurile lor ; asupra școlii, obiectelor din școlă și după acesta trece la casa părintescă, (aceste exerciții le-a făcut în 3—4 săptămâni).

Copilul astfel preparat e introdus la construirea liniilor, dându-le nume după pozițiunea copilului, ca : în picióre (verticală), aplecată (oblică), așternută (orizontală), încovrigată, etc., preparându-l astfel pentru introducerea la abecedarul scriptoleg.

Acastă procedură a fost primită de d. Președinte, de învățători și învățătore.

Dl. S. Cernăeanu, (Bertești de sus), luând cuvîntul asupra introducerii copilului în abecedar, arată că d-sa nu pune de îndată abecedarul în mâna copilului, după cum se usază pe alocurîa, ci numai după ce copilul e preparat în modul descris de d. Mugescu.

D-sa face cunoscut copiilor sunetul, comparând sunetul clopoțelului cu sunetele produse prin isbirea a două corpuri mici. Copii cunoscînd deja părțile componente ale literilor și liniilor auxiliare trase pe tablă și plăcile lor, d-sa acum reproduce semnul sunetului pe tablă, și copii pe plăcile lor.

Incepe cu sunetul *i* și *u* în mod analitico-scriptoleg ; iar pentru cele-l-alte sunete în mod sintetico-scriptoleg ; face

¹ Veđi No. 9 și 10 precedente.

cunoscut vocală și consună comparându-le între ele, și le numește vorbitoare și mute după modul de exprimare. Propune primirea copiilor la 1 Aprilie, nu la 15 Septembrie; căci atunci câmpul fiind împodobit cu frumusețile naturii, este lesne învățatorului să desvôle copiii cercul de intuițiune.

Dl. I. Dimitrescu, (Cióra R. Vodă), admite părerea d-lui Mugescu și trece la introducerea în abecedar. Fiind cunoscute copilului părțile componente ale literilor, d-sa ține că arată copiilor un *ac*, face intuiție asupra lui, apoi pune pe copii să pronunțe vorba *ac* atâtău iute, apoi rar *a-c*, face cunoscut sunetul *a* și reproduce însuși pe tablă semnul, iar copiii pe plăcile lor. Așa începe cu sunetul *a* și *c*; apoi face deosebire între vocală și consună, procedând și cu celelalte sunete în mod sintetic-analitic și în urmă se dă abecedarul în mâna copilului. Dintre abecedare, susține abecedarul d-lui Haram partea I, și a II al d-lui Constantinescu.

La lectură susține: citirea clară și expresivă, făcând mai atâtău cunoscut copiilor semnele punctuațiunii și pauzele pentru fie-care semn prin numerațiune. Ca lectura să fie expresivă, trebuie să aibe tonul unei conversațiuni, citind mai atâtău învățatorul bucata de citire cu glas tare; puind și pe copii cei mai tari la citire a citi frasă cu frasă din bucata de citire și a extrage înțelesul, în urmă partea morală, insistând și asupra părții gramaticale din punctul de vedere ortografic.

Dintre cărțile de citire, recomandă pe cele cu bucăți mici și scrise gramatical, precum e a d-lui Puiș, care începe cu lucrurile și ființele cunoscute copiilor.

Dl. C. Teodor, (Perișor), nu se învoește cu procedura d-lui Mugescu asupra jocurilor, și propune preparațiunile orale, introducând pe copil la abecedar în mod scriptoleg: după ce a desemnat chipul acului pe tablă, începe cu sunetul *a* și *c*, trece apoi la celelalte sunete în mod sintetic și face intuițiune asupra figurilor din carte. Trecând la lectură susține a se lua ființe și lucruri cunoscute copiilor.

Dl. M. Mugescu (Bertesci de jos), reluând cuvântul face pe dl. Teodor a înțelege că nu face jocuri cu copii noi veniți la școală, ci numai convorbiri asupra jocurilor, cari sunt preparațiuni orale.

La 16 August, Dl. I. Cernăeanu, arată că d-sa după mai multe convorbiri intuitive cu elevii, asupra obiectelor din școală, a pus pe copii să gândească despre un obiect și în

urmă să arate ce a gândit, dar să arate în scurte propozițiuni, urmând sintetic până la definițiunea propozițiunii, vorbeii, silabei, vocalei și consonantei.

Dl. C. Teodor arată că d-sa mai întâiu deprinde limba copilului, care este principalul mijloc de cultură și începe gramatica chiar de la prima venire a copilului în școală, deprinzându-l în mod mecanic cu formele gramaticale, fără să știe ei că fac gramatică; pune pe copii să spună mici propoziții; iar gramatica proprie ăisă începe cu clasa III-a, după manualul de citire, insistând asupra acelor lucruri de care are necesitate în viața socială.

Dl. C. Petrescu, (Revisor), cere învățătorilor să arate piedicile întâmpinate în predarea gramaticii.

Dl. N. Teodorescu, (Batog), luând cuvîntul, descrie metoda cum D-sa a predat gramatica, care e ca și al D-lor Cernăeanu și Teodor cu puține modificări.

Dl. Alexie Pârvescu, (Bordeni-Verde), între altele arată că gramatica o posedă copilul ca materie din casa părintească și că la școală trebuie să se dea numai o direcțiune la scris și cugetare.

Dl. I. Demitrescu, (Cióra R. Vodă), arată că D-sa predă gramatica pe cărți de citire în mod Socratic, iar nu de pe manualele de gramatică, și începe din clasa a II-a.

Dl. T. Rădulescu, (Românul), răspunde la propunerea D-lui Revisor arătând că D-sa a întâmpinat două piedici în predarea gramaticii. 1) Când învățătorul nu are preparată materia de predat și al 2-lea definițiunea părților de cuvînt trebuie să se încépă din clasa II-a.

Începînd cu părțile de cuvînt din clasa III-a și cu analiza logică din clasa IV după programă nu este timp ca într'un an să facă și fleșiunea vorbelor și să încépă cu analiza logică.

Dl. C. Petrescu, (Revisor), combate pe Cernăeanu și Teodorescu, susținînd ca materia să fie bine preparată și gramatica proprie ăisă să se încépă din clasa II-a, ducîndu la corectitudine în mod *mecanic*, fără ca copilul să știe că face gramatică, ținîndu-se compt de gradul de desvoltare al facultăților intelectuale ale copiilor. Trecînd la părțile cuvîntului, recomandă că, prin propozițiuni schimbate în toate formele, verbul chiar ajunge a fi înțeles de copii în toate formele sale de conjugare; procedînd însă într'un mod practic aci, iar nu mecanicește.

La 17 August, Dl. I. Dușu, (Piua-Petri, Ialomița), face is-

toricul aritmeticii și în special al celor zece cifre, arătând că, popoarele culte, ca : Egiptenii, Perșii, Grecii și Romanii se serviau cu litere sau alte semne convenționale ; ast-fel că le era foarte greu a scrie un număr mare și acesta din cauză că nu cunoșteau cifra 0 (zero). Arată că cele zece cifre sunt de origină Indiană și că Arabii le au împrumutat de la Indianii ; apoi cu ocaziunea venirii Arabilor în Europa, au adus și cifrele. Arată că cifrele provin dintr'o circonferință tăiată prin două diametre perpendiculare și că din acest element s'au făcut toate cifrele, luând pentru zero întreaga circonferință ; pentru 1, o rază, o mică porțiune de arc dintre două raze și jumătatea unei alte raze, etc.

Trecând la introducerea copiilor în aritmetică, arată că D-sa pune pe copii să arate obiecte de un singur fel, apoi la formarea numerilor de la 1—10, prin adăogirea unimii în mod intuitiv, numărând obiectele în natură ; compară unimea cu decimea și face cunoscut copiilor valoarea lor în mod cantitativ ; în urmă face mici calcule mintale intuitive asupra celor trei operațiuni spre a veni ușor la calculele scripturistice. De la exercițiile mintale și scripturistice, copii singuri deduc definițiunea, sub conducerea D-sale.

DI. N. Teodorescu, (Batog), admite părerile D-lui Duțu și trece la sistemul metric, după cererea D-lui Revisor, și arată că D-sa la sistemul metric a făcut mai întâi cu elevii comparațiune între metru și stânjen, și pentru sub divisiunile metrului a luat un băț egal cu metru și l'a împărțit în zece bucăți și ast-fel a făcut cunoscut copiilor idea de decimetru.

DI. I. Demetrescu, (Cióra R. Vodă), țice că D-sa face cunoscut metrul din clasa III-a, o dată cu fracțiunile decimale, și spre a face cunoscut copilului metrul și sub-divisiunile lui, prezintă metrul în natură, ast-fel copii vor avea cunoștință când vor fi introduși în sistemul metric.

Asupra sistemului metric în fond, D-sa face cunoscut copiilor unitățile tuturor măsurilor vechi și noi prin comparațiune între ele și convorbiri asupra întrebunțării lor : iar pentru suprafețe, lucrăză cu copii pe teren, mergând de la metru pătrat la decametru pătrat, aria și hectar.

DI. C. Petrescu, (revisor), susține că, numai prin practică învățatorul pôte ajunge la rezultat satisfăcător în predarea aritmeticii. Recomandă a evita învățatorul grămădirea în mintea copiilor de cifre și numere de miliarde care trec peste cunoștințele lor, ci a lucra numai asupra calculelor ce copii

întîmpină în casa părintéscă. Combate cu totul mésurile vechi și insistă asupra mésurilor noi, care se uséză astă-đi și asupra valórei lor în mod practic.

În ședința de la 18 August, Dl. G. Mușică, (Gropeni), luând cuvântul asupra Geografii arată că, în predarea ei, D-sa procedă pe cât póte în mod intuitiv. D-sa începe cu punctele cardinale, și spre acest finit, scóte un copil în naintea celor alți și întorcându-l în diferite direcțiuni, memorizéză puntele cardinale, face apoi mai multe eserciții cu copii asupra obiectelor din școlă și le cere să arate pozițiunea lor față cu punctele cardinale; arată și pe tablă punctele cardinale însemnându-le cu inițiale, începe cu a desemna sala de clasă, cele-l-alte obiecte din școlă după pozițiunea lor și apoi curtea școléi; de la școlă pornesce în comună pe tóte stradele și însemnézá pe planul deja desemnat pe tablă, școlá, primăria, biserica și câte-va locuințe particulare; cere apoi elevilor a defini ei singuri strada, prin convorbiri cu elevii, le face cunoscut administrațiunea comunei și bisericeii, precum și atribuțiunile lor.

De la comună, plécă la comunele limitrofe, esplicând tot ce ar întêmpina în drumul lor, ca: movili, lunci, văi, șes, etc.; procedé ast-fel de la comună la comună și forméză plasa, esplică administrațiunea plășii și a altor funcționari, ca: judecátor, medic, prin comparațiune cu administrațiunea comunei. Plasă cu plasă forméză județul și esplică tot ce întálnesc în drumul lor (pe tablă, ca: ape minerale, cãi județene, ferate, etc.), face cunoscut reședința județului, administrațiunea județului și face deoseoire între ocupațiunea locuitorilor dintre sate și orașe. D-sa arată că acéstă materie a terminat'o în 32 de lecțiuni și că nimic n'a rămas ne înțeles de elevii sêi, întrebuiând acest procedeu.

Trecând la materia de cl. IV-a, a plecat de la județ la județele limitrofe și ast-fel a format Țara Românescă, servindu-se cu Geografia D-lui Mihăilescu, harta D-lui Gorjan și caetul de desemn geografic al D-lui Gorjan. De la România a trecut la țările vecine și a făcut Europa și cele-l-alte continente.

Dl. C. Teodor, (Perișor), arată că D-sa a procedat ca și Dl. Mușică, pentru studiul comunei; însă n'a dat copiilor numiri de fluviu, afluate, vulcan, etc., de cât numai când le-a întîmpinat în studiú. Trece apoi la studierea fie-cării comune până la formarea plășii județului și administrațiunea lor, de-

semnând D-sa harta pe tablă și elevii pe plăcile lor, apoi prezintă elevilor harta.

DI. V. Negoescu, (Scorțar Nou), asupra Istoriei Naționale, arată că D-sa procedă lesnicios în predarea ei și spre acest scop alege autorii cei mai clari; iar ca materie alege pe D-nii distinși prin fapte bune și puținii cu fapte rele și compară p'acești D-ni, la rândul lor, esplică fie-care materie în parte și ascultă apoi copiii spre a se convinge dacă cele esplicate sunt înțelese de ei.

DI. N. Teodorescu, (Batog), arată pedicile întîmpinate de D-sa în predarea istoriei, care constau în datele cronologice; de accia dice să nu țin în seamă aceste date și să se descrie numai faptele istorice, obiceiurile și îmbrăcămintea poporelor antice, comparându-le cu cele de astăzi.

DI. Gr. Mușică, (Gropeni), dice că s'a servit de chipul fiecărui Domn din carte și a făcut intuițiune asupra fisicului și d'aci prin narațiune a trecut la fapte; iar pentru resbele este necesar ca fie-care școlă să aibă tablourile respective.

DI. C. Petrescu, (Revisor), asupra Geografiei, susține, că pentru prepararea ei cu succes, să se întrebuițeze metoda sintetică, adică de la parte la tot pentru comună, plasă, județe și România; iar pentru studierea țărilor Europei și ale celorlalte continente metoda analitică, adică de la tot la parte, tratându-le din punctul de vedere fizic, politic și economic, și acestea în comparațiune cu ale comunei; cu raporturile dintre copii din școlă și locuitorii comunei să se facă cunoscut copiii raporturile dintre noi și țările cu care suntem în legătură, precum și aspirațiunile acelor țări. Recomandă învățătorilor să prepare bine subiectul ce voesc a trata elevilor spre a se putea elevii convinge bine de adevăr. Tot d'o-dată recomandă, ca la fie-care lecțiune de geografie să se arate pe cât va fi posibil și distanța de la comună la comună, la fie-care oraș din România și la capitalele fiă-cării țări.

În predarea istoriei, D-sa recomandă a se divisa materia așa, ca fie-care lecțiune predată să contribue treptat treptat la desvolvrarea intelectului copiilor, și spre acest finit recomandă, ca tratându-se despre un domn din o epocă ore-care să se arate nu numai faptele cele bune, ci să i-se facă și critică aceluși domn, să se arate și obiceiurile, îmbrăcămintea și armamentul popoarelor din acel timp și așa cu fie-care domn, până în zilele noastre.

În ședința de la 9 curent, D-l A. Parvescu, luând cuvântul

arată scopul și importanța religiunei, susținând ca pentru predarea ei să se facă explicații elevilor cu obiecte din natură și acesta în scop de a întări în copii idea de D-zeu, să se aleagă ca material de studiat rugăciunile cele mai lesne de înțeles pentru cl. I-ii; pentru cl. II și a III câte va din Ist. sfântă din coprinsul cărora să se poată întări idea de D-zeu, iar cl. IV să se explice diversele datorii ce ei au către D-zeu, părinți, societate etc, notând că în toate clasele și la fie-care lecțiune de religie, le cere a arăta elevii folosul ce trag din studierea acestui obiect.

D-l V. Negoessu, în predarea religiunii pune același interes ca și pentru cele-l-alte studii, arată că D-sa în cl. I și a II-a a întâmpinat multă greutate cu acest studiu nefiind înțeles de elevi și de aceea crede mai ușor a preda rugăciunile în primele două clase după carte; în cl. III-a predă testamentul nou după tablouri; în cl. IV predă diversele datorii ale omului către D-zeu, societate, etc.

Dl. Apostol Ionescu (Ionescu Berlesci), arată că pentru a da copilului idea de D-zeu, a făcut comparațiune între operile Naturei și ale omenirii; procede la învățarea rugăciunilor de rost fără aplicațiune în cl. I și II-a iar în cele alte clase a predat aceleași materii ca și dl. I. Demitrescu care, asupra geometriei, arată că în predarea ei a procedat întâi cu diversele linii explicând copiilor numirea ce ele au după pozițiune, trecând apoi la unghiuri și comparându-se cu colțul catedrei, mesei etc., numirea lor și modul cum se pot măsura; trece apoi la triunghiuri, patrulatere, etc, cu diversele numiri și măsurătoarea lor într'un mod cât se poate de practic, după acesta la corpurile geometrice, și măsurarea lor.

Dl. V. Stoicescu (Cotu-Lung), arată ca D-sa a început cu punctul și a format linii; iar de aci înainte ca și Dl. Demetrescu.

Dl. C. Petrescu (Revisor), luând cuvântul asupra religiunei, combate procedeul unor D-ni învățători d'a încărcă memoria copiilor cu multe rugăciuni mari, fără a fi înțelese de ei, și recomandă a se da copiilor rugăciuni mici și a le explica înțelesul lor, a deprinde pe copii a le rosti rar, și cu respect către divinitate, arătându-se chiar învățătorul cu asemenea respect și umelință în școală, Biserică, etc. Cele-l-alte bucăți din noul testament să se predea așa ca copii să arate singuri înțelesul și folosul bucății, din Vechiul testament, este de părere a-se da numai până la împărțirea popoarelor (T. Ba-

bel). La Geometrie, recomandă a nu se lua nici o lecțiune fără a fi însoțită de practică; dându-se linii, unghiuri, etc. să se pună copilul a le și măsura și așa se va pune în practică și sistemul metric; trecând la triunghiuri, patrulatere, cerc, etc. să nu se trecă nici o lecțiune fără a se afla suprafața de însuși elevul cu ajutorul metrului; la geometria în spațiu tot ast-fel să se urmeze, deprindându-se elevul a afla cubicitatea, etc.

În ședința de la 20 August, Dl. M. Mugescu (Bestesci de jos), explică modul d'a împleti pașele în 4, 5, 7, 9 și 11. Apoi Dsa în unire cu Dl. S. Cernăeanu, din Berteșci de sus, având material preparat, deprinde aprôpe pe toți învățătorii și învățătoarele a împleti pae explicând și cusutul pentru a forma pălăria, promițând Dl. Mugescu a da la lună o lucrare a D-sale în acest scop.

Dl. C. Petrescu (Revisor) explică cum trebuie a se trece elevii și notele obținute de ei în matriculă, trece apoi la registrul *diar* și recomandă a se trece într'însul și în tôte observațiunile asupra tuturor obiectelor predate și în urmă explică regulile de cancelarie și corespondență.

Ședința se termină la orele 4 p. m., dorind ca conferințele anului viitor să fie și mai bune.

Particeps.

STIINȚA LA INDEMÂNĂ TUTUROR

Sau viața omului și a animalelor etc., scrisă în formă de epistole către o fetiță.

Scrisoarea a patra, asupra dinților.

Scumpa mea copilă, când erai cu totul mică, când sugeai încă, n'aveai la spatele buzelor de cât două arcuiri trandafirii, cari nu puteau musca din măr, căci n'aveau dinți. Nici n'aveau nevoie de ei atunci, pentru că în gura ta intra numai lapte și apoi nici doicii tale nu i-ar fi convenit, dacă ai fi putut s'o musci. Vești că D-șeu s'a gândit la tôte.

Dar, încet, încet, prunca a crescut și a trebuit să se

cugete a-î da ceva măi solid de cât laptele. Pentru asta i trebuiaŭ dinți. Atunci din rădăciniórele, cari dormiaŭ, in fălci, s'aŭ deșteptat unul dupe altul la strigătul naturii. Fie-care, în chilióra sa, s'a pus pe lucru, și, cu puțin fosfor și var, a început să-și fabrice un fel de *cuirasă* albă, tare ca piatra, care crescea puțin pe fie-care di.

Tu cunoscí pré bine varul, dar fosfor mi-e témă că n'ai vėđut nici odată. El se vinde la spișieri sub formă de bastóne mici albiciose, de mărimea unui deget cari aŭ un miros tare de usturoiŭ și care se păstréză în borcánele de sticlă pline cu apă, pentru că el profită de cea măi mică ocașie să ia foc. De aceea să te feresci a pune mâna pe fosfor, căci se lipesce de piele și arde. Cu cea măi mare greutate se stinge și arsurile lui sunt grósnice. Iți spuiŭ despre tóte acestea, căci fosforul are o proprietate fórte curiósă și care ar puté îndemna pe vr'un copil să se jóce cu el. Astfel, când îl frecăm pe ușă saŭ pe părete in intuneric, lasă o trăsură luminósă, dar d'o lumină cu totul deosibită, care s'a numit *fosforescentă*. Cu fosforul poți scrie pe păreți cuvinte, in litere de foc, cari pot speria pe cei fricoși. Iacă, dacă-mi făgăduesci a fi cu minte, și a încerca numai in fața mamei tale, te voiŭ invėta să faci lumini fosforescente, fără să te măi duci la spișier. In chibriturile chimice se află puțin fosfor, cea ce se cunósce și dupe mirosul de usturoiŭ al lor. Frecă-le încetișor, nóptea pe o bucată de lemn, de exemplu, și vei vedé o mică cărare luminósă, care va luci câteva momente. Dar, ți-o repet, nu te juca cu ele singură, fără mamă ta, căci e un joc periculos și totdeauna aŭd vorbindu-se de nenorociri grósnice, ocașionate de copii neascultători cari aŭ voit să se jóce cu chibrituri chimice. In fine, feresce-te de a le pune in gură. Fosforul

e o otravă așa de puternică în cât poți otrăvi chițcani d'êia mari, cu mîez de pâine în care ai pus fosfor.

— Ah, Dómnne, ñise copila, și dinții noștri cuprind otravă d'asta, fosfor !

— Da, așa este, și chiar tóte ósele corpului nostru și ale animalelor ; și cea mai bună probă ce-ți pot da, este faptul că fosforul chibriturilor chimice s'a făcut din ósele cumpérate de la măcelari. S'ar putea face și din dinți de fetițe, dacă ar fi din destul.

De aci, te aud întrebând, de unde rãdăcinióarele de dinți au luat acel grósnic fosfor care s'aprinde numai de cât și de care nu trebuie să punem în gură ; de unde au luat ele acel var care de asemenea nu e bun de mîncare, și de care însă avem provisií în tot corpul.

În tot casul, ñici, e de mirare ca fosforul să se găsescă acolo în fãlci tocmai când era adevêrată nevoie de el!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
— Ei, copila mea, începi să pricepi că sunt multe lucruri de învățat spre a isprăvi cu istoria noastră și că ești împedicată la fiecare pas. Ascultă-mă: noi am ajuns aci la ceva fôrte însemnat.

Intr'o casă, de țară, depărtată de oraș, unde omul trebuie s'aibe tot din destul ; cine vrea să stea bine, trebuie să aibe mai de'nainte tot ce-î e trebuincios pentru reparațiile clădirii, și s'află póte un intendent, sau ingrijitor care ține tóte sub cheie și dă lucrătorilor ceea ce ei cer pentru a lucra. Ingrijitorul dă olane acoperitorului, scânduri tēmplarului, vępseli vępsitorului, zidarului cãrãmiđi și var, da var ca acela ce avem în dinții noștri. În magasiile lui se află orce de care e trebuință și în orice ocasiune ne adresăm la el.

Și corpul nostru e o clădire care are și un ingrijitor. Dar ce ingrijitor ! Câtă lucrare ! Ce om universal ! El se duce, vine, e pretutindenea în orice moment ! Și el are de tóte, nu în cãmările, ci chiar în pozunarele sale

și, pe or unde trece, împarte din ele, fără să se înșele și fără să se oprască vr'odată, aprovisionându-se în orice moment al zilei și al nopții. Și dacă ai ști câți lucrători are sub ordinele sale, cari lucrează neincetat, cari voesc toți lucruri deosibite și cari n'astăptă nici un moment, de acea trebuie să li se dea mereu, fără întrerupere. Mai târziu va trebui să regulăm socotelile noastre cu acest îngrijitor fără preget și fără care viața n'ar fi. I-ai găcit numele acestui îngrijitor? Nu e așa că numele lui e **sângele?**

Acest îngrijitor, plimbându-se prin fălci, a întâlnit într'o diminéță germenii, rădăcinióarele dinților deșteptați, cerënd să lucreze și îndată a început să scótă din pozunarele sale fosfor, var și alte lucruri și să le împartă.

— Ce, copila mea, mă întrebî de unde luase sângele acel fosfor și acel var?

— Veđi, aci e adevăratul meu secret. Iată cum se esplică acesta: ai vedut că îngrijitorul unei clădiri împarte olane, scânduri, culori, cărămiđi și var; tóte aceste lucruri i sunt date de domnul casei. Tot așa îngrijitorul corpului nostru n'are nimic al său; tot ce împarte el, este primit de la domnul casei și acest domn îl știi se numesce stomac. Cu cât sângele dá în drépta și în stânga din cele ce are în pozunarele sale, cu atât mai mult stomacul trebuie să le umple din nou cu din tóte cele necesare.

Pentru că tot ce se află în stomac a intrat numai pe gură, noi suntem datorî să punem în gură tot ce e neapărat trebuincios la lucrul numeroșilor noștri lucrători și din acéstă cauză noi mănăcăm.

— Par'că te aud de aci, fetiço, spuindu-mi că atunci când dinții tēi au început să crească, tu nu măncaseși nici fosfor nici var, ci numai lapte.

— E adevărat: nici atunci nici mai târziu n'ai mănecat d'astea și sper că nu vei mănca nici odată; cu tóte

acestea d'astea ți-au intrat în gură și d'aci în stomac și așa mai departe ; căci alt-fel dinții n'ar fi crescut. Cum se esplică asta? Să ne inchipuim un moment că în loc de fosfor și de var, micii lucrători din fălcile noastre ar cere sângelui zahăr ca să facă dinții, cea ce nu e de cât o suposiție, căci la ce ar fi buni dinții de zahăr? Să ne inchipuim mai departe că în loc de a-ți da să mănâci o bucată de zahăr cu destinația a se face un dinte, mamă ta ți-ar topi-o într'un pahar de apă și ți-ar da să-o bei : nu vei pute dice că ai mâncat zahăr și totuș bucată de zahăr va fi cu adevărat intrată în stomac și nu va fi de mirare dacă în urmă stomacul o găsesce spre a o da sângelui și dacă sângele o aduce la locul unde e trebuință de ea. Acum, să ne inchipuim că bucată de zahăr era foarte mică, ca un dinte mic, și paharul de apă foarte mare : zahărul va fi putut trece, fără să bagi de sémă, și cu tóte aceste dintele tot nu va cresce.

Iată ce s'a întemplat. În laptele ce ai supt, s'afra fosfor și var în mică cantitate. Dar se mai afla și alte lucruri, și firește tot ce putea cere sângele spre a duce pe la toți lucrătorii săi, pentru că stomacul nu primia atunci de cât lapte și totuș serviciul se făcea complet.

Așa dar, scumpa mea copilă, când mă vei auđi spuindu-ți lucrurile ce se află în corp, tu vei pute dice : aceste se află și în laptele ce am supt când eram mică de tot.

Se înțelege că acelea se află în tot ce mănânci astăzi ; cu deosibirea că aci este mult mai greu a le desface și e mai mult de lucru spre a le extrage. Tótă lucrarea acestei faimóse mașini, a stomacului, ce studiem, constă tocmai a desnoda nodurile cari le rețin și a pune d'o parte ce trebuie să servescă, spre a-l trimite sângelui, desfăcut de cealaltă parte netrebuincióasă. Când sugeai, astă mașină era pré slabă și n'ar fi putut face

lucrarea de ađi. De acea D-đeu a făcut în favórea micilor copilași acéstă hrană minunată, *laptele*, care cuprinde tóte materialele de cari are nevoie sângele și care este aprópe sânge făcut gata, care așteptă numai să fie întrebuintat.

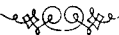
Veđi, copila mea, câtă recunoștință datoresci aceleia care te a hrănit cu laptele seú! Ea ți-a dat însuși sângele ei care a intrat în *vinele* tale și care a lucrat în tine în mod minunat, dupe cum îți esplicai mai sus. Alte persóne ți-au dat cofeturi, sárutări și jucării; dar acea ți-a dat dinții cari aú mánecat cofeturile, carnea obrazilor cari aú primit sárutări și a mâinilor cari s'aú jucat cu jucăriile. Dacă ai uita vr'odată acésta, ai fi fórte nerecunoscetóre.

Acum, să nu me întrebí cum știm că se află atâtea lucruri în lapte, căci în cele din urmă m'aș supera. Și apoi n'am acun atâta trecere ca să me cređi pe cuvîntul meú?

Din întrebare în întrebare m'ai puté duce astfel până la capétul lumii și n'am ajunge niciodată unde voim să ne ducem. Iată-ne deja fórte departe de dinții de cari voiam să-ți vorbesc de astă dată și lecția nóstră se sfârșesce fără să fi găsit încă timpul a-ți fi đis despre dinșii cel puțin câte-va vorbe. Dar nu se póte învêta totul într'o singură đí.

Ț'-e destul pentru ađi c'ai o idee de modul cum se fabrică în năuntru nostru tot ce se află în corpul nostru. Asta a venit cu ocașia dinților; mâine va fi vorba de scuipat; poi-mâine va fi de alt-ceva. Cea ce-ți spusei va servi acum până la sfârșit. Dacă ai priceput bine, timpul nu va fi fost perdut.

Edem.

ȘCOLELE RURALE DUPE DOMENIUL CORONEI

Sunt câțiva ani de când venitul de la 12 moșii ale Statului s'a dat Regelui cât va trăi și apoi va trece la moștenitorul tronului. Aceste moșii p'ortă numele de *Domeniul Coronei*; i se mai ȃdice și *Apanagi*. Administrator al acestui *Domeni* al *Coronei* este Dl. Ion Calinderu, care mai nainte vreme a fost membru la Inalta Curte de Casație, ministru al României la Berlin, etc.

Dl. Ion Calinderu însă mai are pe sub D-sa alți funcționari, însărcinați cu supravegherea de apr'ope a fie-cării moșii. Cei mai însemnați din acești funcționari p'ortă numele de *agenți*.

De când veniturile acestor 12 moșii le ia Regele, Dînsul s'a silit să facă ȃrecari îmbunătățiri pe dînsle, precum: scoli, biserici, primării, etc. Ceva mai mult: pe lângă scolile dupe unele din aceste moșii s'a'au înființat și ateliere, sub conducerea învățătorilor, unde scolarii învață câte o meserie ȃrecare. Așa, la Segarcea și Sadova s'a'au înființat ateliere de făcut p'ălării, la Dobrovăț ateliere de scaune și fringhi, la Gherghița ateliere de coșuri și fringhi, etc. Pentru aceste ateliere, Administrația Domeniului Coronei a procurat uneltele și materialul necesar, și își propune să resplătască ostenele învățătorilor cari couduc acele ateliere. Ce bine ar fi dacă s'ar putea alătura la fie-care sc'olă rurală câte un atelier pentru învățarea unei meserii potrivite localității.

Acum, Dl. I. Calinderu, administratorul în cestiune, își propune să înființeze ateliere de ȃre-cari meserii pe lângă fie-care sc'olă rurală dupe domeniul Coronei; de acea ȃdilele acestea a trimis o adresă circulară la toți *Agenții Domeniului Coronei*, prin care îi invită să stăruască pe lângă învățători ca aceștia să lumineze pe sătenii munteni: *ântâiu* că afară de porumb care spre munte nu se pré c'oce la timp și de acea dă-nascere pelagrei, ei se pot hrăni mai bine cu cartofi; *al doilea*

că pe lângă munca pământului mai sunt și alte mijlăce de trai, adică felurile meșteșuguri. Ceva mai mult : Dl. Că-linderu țice că învățătorii ar pute ajuta la deslegarea neînțelegerilor de tocmeli și de pământ și la împuținarea concurenței streinilor, negreșit prin redeșeptarea industriei casnice. Iată cum se exprimă D-sa în acéstă privință :

„Un învățător, care pune cu stăruință influența ce o are „asupra spiritului și direcțiunii de idei a elevilor săi în ser- „viciul acestei cause, va pute contribui în cercul său de „activitate la deslegarea iritantei cestiuni a conflictelor de „tocmeli și de pământ, și la restrângerea în limite moderate „a concurenței streinilor. Acéstă administrație căleudită de „aceste idei, a luat deja inițiativa de a înființa ateliere la mai „multe școle.“

Dorința D-sale, conform voinței M. Sale Regelui, ar fi de a generalisa acéstă întocmire de ateliere, dar ea nu pôte fi aceeași pretutindenea, ci specializată în altă ramură, dupe împrejurările economice, dupe aplecările și nevoile locuitorilor, sau dupe localitate și alte considerații practice. Mai departe D-sa vorbește astfel către Agenți :

„Veți ruga deci cu stăruință pe D-nii învățători și învăță- „tore din ocolul D-v., ca să vă supue, în termen cât se va „pute mai scurt, părerile și trebuințele lor în acéstă materie „și a mi-le comunica spre a le da urmare în însuși acest an „scolar. Țiū cu tot dinadinsul ca inovațiunea asta să se în- „tinză și asupra școlelor de fete. Ocupații ca croitorie, cu- „sătorie, țesătorie, împletit, etc., le convin foarte bine. Vă invit „de asemenea să n'asteptați inițiativa învățătorilor, ci să-ı „ajutați cu sfatul, cu esperiența D-v., și să-mi trimiteți într'un „termen scurt, un raport din partea D-v. cu propunerı posi- „tive și cu aprecierea proiectelor și aptitudinii învățătorilor „pentru acéstă misiune.

„Se înțelege că acei agenți ai noștri, în ocolul cărora acéstă „administrație a înființat deja ateliere școlare, îmi vor ra- „porta despre mersul și desvoltarea atelierelor.

„De prisos ar fi să vă repet că vom despăgubi pe D-niș
„învățători de munca lor și că vom ști să recompensăm buna
„lor voință.“

Mare laudă se cuvine D-lui I. Calinderu pentru aceste
măsurī în privința înființării atelierelor scolare și istoria
deșteptării la Români îi va păstra numele.

Pentru ce ore autoritățile noastre scolare nu imităză acéstă
administrație a domeniului Corónei în privința scólei rurale
și a atelierelor scolare ?

Noi am ridicat altă dată glasul și am rugat pe M. Sa Re-
gele ca să aibe de scóla poporului atâta grijă câtă are pen-
tru armată, dar se vede că n'a sosit încă acel timp fericit
pentru scóla mulțimii.

Redacția.

RELAȚIUNILE DINTRE PREOT ȘI ÎNVĂȚĂTOR

BCU Cluj / Central-University Library Cluj

Pentru a determina mai lesne relațiunile ce ar trebui să
esiste între preot și învățător, dați-mi voe a face o mică aba-
tere de la subiectul propus și a cerceta mai ântâi : Care este
rolul preotului ? și care a Invățătorului ? Sunt ambii necesari
societății ? Trebuie ei să lucre uniți spre a 'și ajunge scopul
chemării lor sau nu ? căci numai acestea resolute, putem
ușor determiua „*Relațiunile dintre preot și învățător.*“

I. Rolul preotului.

Sunt 15 secole de când biserica creștină s'a constituit solid,
de când creștinismul nu este numai o credință individuală,
ci o instituțiune de stat, de când acéstă instituțiune și-are
clerul său regulat, o ierarhie cu drepturi și prerogative anume
determinate.

Dacă am cerceta rolul preotului încă din timpii primitivi,
am vedea că el avea un rol principal și multe prerogative
care astă-dăi ȳ lipsesc. — In codul Theodosian sau Iustinian

se află un mare număr de dispozițiuni care : încredințiază chiar și afacerile municipale clerului, iată până unde mergea rolul preotului, căci era necesară prezența unei influențe morale, unei puteri morale, putere care se baza pe convingeri, credințe și sentimente morale. Dacă atunci n'ar fi existat biserica creștină cu clerul său, totă lumea ar fi căzut răspîndită sub puterea materială ; și am dreptul a dice acesta, căci numai biserica cu clerul său, a răspîndit ideia unei regule, unei legi superioare tuturor legilor omenești, o credință fundamentală pentru binele umanității.

Preotului deci, incumba de a face pe păstoriții săi *ómenii morali* ; a se purta după regulile saú legile bisericii și ale statului, legi care păzite aduc liniștea morală a cetățenului și care toate se resumă : „dă ce este al cesarului, cesarului, și ce e al lui D-zeú, lui D-zeú,“ și în fine în marele precept moral : Ceia ce ție nu-ți place altuia nu face, ceia ce vroiți să vă facă ómenii, faceți și voi lor.

Preotului incumba ca activitatea sa pastorală să o întindă nu numai asupra educațiunii morale a parohienilor, dar chiar și asupra educațiunii lor materiale. — Știm că : starea de sănătate a individului depinde mult de la locul în care trăesce ; preotului incumbă datoria morală de a sfătui pe poporani săi spre a-și construi case pe locuri și în condițiuni igienice, spre a-și modula almintere chipul de traiú, acela de a-și cultiva într'un mod mai sistematic mica sa proprietate. Știm cu toții că acestea lasă mult de dorit în masa populațiunii rurale.

Óre, cui incumba mai mult datoria morală de a remedia treptat treptat și aceste rele ? Răspund și orí cine ar răspunde cu mine ! — Preotului ! căci el este un factor mai inteligent în comună, este părintele spirituel al ei, este preot ortodox, familist, și cu inimă românescă, și prin urmare trebuie a-și da mare ostenélă pentru prosperitatea morală și materială a poporului. Mai ales știind că numai fiind îmbunătățită pozițiunea materială a individului, se póte procede mai ușor

la cea morală ; căci, fără pozițiune prosperă materială, încercarea de a îmbunătăți complect pe cea morală, este zadarnică, și ori ce om cu mincea sănătoasă, cu experiență în afacere, va conveni la acesta.

Preotului incumbă datoria ca păstoriții săi să fie toți în aceeași credință — credința în D-zeu și ajutorul său, — la care el poate ajunge numai urmând poveștile Apostolului Pavel, care dice : predică-le cuvîntul, stăruie cu timp și fără timp, muștră, ceartă, îndemnă cu totă îndelunga răbdare și învățatură !... Predicând nu face deosebire între : bogat și sărac, cu funcțiuni înalte și simplu cetățen, între învățați și neînvețați, căci toți au necesitate de a auzi și a-și reaminti cuvîntul ; căci numai credința care se lucreze prin caritate, este cea mântuitoare, este plenitudinea legii sfinte, este rezultatul unei judecări nefățarnică, este fructul unei conștiințe juste, negreșite. O atare credință este dator preotul a însufla popoarelor săi.

Și cum va ajunge la acesta ?

Nu mai prin o conduită nefățarnică, unită cu fapte adevărat morale, prin învățături continue, și ne disperând nici odată de reușite, va ajunge să sfărâme pedicile ce le va crede neîndatorabile ; va birui obstacolile, și ca conducătorul moral, ca învățătorul poporului, ca reprezentantul religiunii creștine, în fața intereselor generale ale societății, îndeplinindu-și datoria ; ca reprezentant al intereselor și nevoilor naționale, își va ajunge scopul chemării sale.

Acesta este rolul preotului.

2. Rolul învățătorului.

Educațiunea, care este sora distinsă a instrucțiunii încă din timpii memorabili, a fost ocupațiunea părinților de familie, ca și a pedagogilor filosofi și teologi.

Educațiunea dată de înaintea instrucțiunii, cu alte cuvinte de odată cu omul. Educațiunea în toate timpurile și la toate

popóarele plecate, dispuse spre civilizațiune nu numai că n'a fost neglijată, dar încă a fost căutată și cultivată, fiind sădită în om trebuința ei. Prin educațiune se înobiléză sentimentele, se deprinde omul a vroi și a face binele, căci educațiunea se adreséză părții morale a omului. ¹

Instrucțiunea transmite cunoștințe și aptitudinî necesare, forméză pre om, ființa cugetătoare și reflectătoare, pe când educațiunea îl face ființă simțitoare și bine voitóre; ântâiü prepară capete luminate, cea din urmă înobiléză și forméză inima, caracterul omului. Educațiunea internă a omului e cea mai anevoioasă, ea se póte face numai pre o cale întreită, și anume: prin exemple, prin precepte și prin deprinderi.

Adevărata basă a educațiunii este în familie, dar complimentul se găsește, se dobândește în școlă, căci școlă îndeplinesce ceia ce s'a început în familie.

Dar dacă în familie nu s'a început nimica ?

O ! atunci învățatorul va complini și rolul familiei. El se va coborî până acolo unde (va da de începutul) educațiunii ; și aveți cunoștința cum găsim începutul educațiunii ! Iată chinul învățatorului.

În instrucțiunea copiilor, aci este rolul cel mai important al misiunii învățatorului. Preotul a udat cu apa botezului aceste tinere mlăđi ale societății, învățatorul este dator a le cultiva și prin orî ce mijloc a le face să crească. Părinții lor le dau pâinea materială, preotul și învățatorul sunt datorî a le da pâinea sufletescă, pâinea cuvîntului, pâinea învățaturii.

Modul și formele de învățatură pentru copii trebuie să preocupe mult pe învățator, căci, precum de la semințe depinde secerișul, tot așa de la prima instrucțiune depinde moralitatea cetățenului. Din copii crescuți și învățați în buna credință, crescuți și deprinși a urma exemplele cele bune ale învățătorilor lor se va forma o societate morală de cetățeni. Din

¹ Cum vedem, autorul vrea să înțelégă aci numai educațiunea morală.

scóla unde învață, ei vor merge să intre în serviciile societății, ducând cu dînșii luminile cu care vor fi fost căpătuiți, credința și caritatea cu care vor fi fost nutriți și tóte virtuțile cu care învățătorul i va fi împodobit.

Până a nu se înființa în țară la noi scóli normale pentru pregătirea învățătorilor, educațiunea și instrucțiunea copiilor erau încredințate exclusiv clerului ; de óre ce, dupre cum am vădut în rolul Preotului, el are misiunea de a fi conducătorul, învățătorul moral al poporului, și chiar și astă-đi multe scóli, mai cu sémă în comunele urbane, precum și 'n ceste rurale, mai ales în acele numai pe comptul comunelor, aű preoți de conducători, de învățători, și acésta va dura cât și legea instrucțiunii care le acordă acest drept și mai mult încă, va dura până când vor fi indeajunși preparați din scólele normale anume pentru învățători. Am amintit de acésta, pentru că, după cum am đis, va veni timpul când se va deosebi óre cum rolul preotului de al învățătorului ; cu alte cuvinte, se va desărcina preotul de o mare datorie a sa, rămănnend acéstă datorie exclusiv învățătorilor preparați pentru acésta, care vor completa și desvolta educațiunea din familie, așa ca să dea țării și noțiunii : Omení instruiți și educați, creștini buní și cetățeni integri.

În afară din scóla, chemarea învățătorului este simílă cu a preotului în afară de biserică, adică : să dea exemplu atăt prin purtarea, faptele sale, cât și prin vorbele sale, de adevărat cetățian, bun patriot, supus și ascultător legilor patriei, bun gospodar, bun părinte, adevărat și fidel soț, dându-se pre sine tuturor spre esemplu.

Acesta este rolul Învățătorului.

3. Preotul și învățătorul sunt necesari societății

a Preotul.

Națiunile în orí ce timp și sub orí ce formă de religiune, s'aű silit, îndeplinind niște acțiuni ceremoniale consacrate, a res-

pândi un aer de sfințenie asupra conduitei lor lumesci și tot odată a-și purifica conștiința morală, în fața lui D-zeu, printr'un simț intern, un sentiment ascuns al sufletului ; care silește pre om să mărturisască și fără voința sa, că, adesea conduita lui este abătută din calea normală, conștiința morală vițiată și serenitatea minții tulburată. Mai mult încă : Oamenii liberi și maturi, după comiterea unui păcat, n'a-ă curagiul la moment a se prezenta în fața lumii, ci : sau rămân cât va timp în casele lor reflectând asupra-și, sau își amortesc mustrarea conștiinței, pentru un timp ore care, cu preumblări prin locuri singuraticе, umplându-și spiritul de idei fantastice. Un asemenea om neputând a-și descărca conștiința prin încredințarea secretului păcatului unei persoane de încredere, neavând nicăierea speranța de ertare, are necesitate, cum am ăis, a-și purifica conștiința morală, înaintea lui D-zeu și înaintea bisericii lui, biserica, care are idealuri de bine, la cari nici un individ, nici o societate din lume nu s'a putut ridica până acuma, și care numai singură pöte liniști pre om, în starea lui de desolațiune și chiar de desperare.

Ca atare, biserica și clerul sëu sunt necesare societății, căci : esența religiunii stă în a consola și înălța spiritul prin purificarea și corigerea conștiinței de intinăciunile și erorile la cari ómenii sunt espuși, din cauza minții lor ceș mărginite și a vroinței ceș lesne schimbăciöse.

Și care va fi societatea care să nu aibă necesitate de o religiune, ai cării, biserica și cler sunt : povățuitorii, conducătorii și învățătorii membrilor ei ?

Să trecem la învățător.

b. Invățătorul.

Școla, icóna lumii, învață că omul nu valoréză de cât ceia ce este, că nu este judecat de cât după merite. Guvernul român în dorința de a vedea respândită instrucțiunea în tóte clasele societății, în dorința ca educațiunea tuturor cetățenilor să fie făcută, basată pe o educațiune nu numai fizică, dar și in-

telectuală, morală, religioasă și națională, a înființat școli, mai în toate satele, trimțându-le conducători, anume preparați din școlile sale, bărbați care corespund chemării lor, cari prin exemple, prin precepte și bune deprinderi, realizează educațiunea și instrucțiunea copiilor.

Apoi ore, care membru al societății având în mod gratuit un pedagog la copii săi, un conducător responsabil de mersul regulat și sistematic al educațiunii și instrucțiunii copiilor săi, nu-l va crede necesar ? Care om din lume s'ar arăta nemulțămît ?

Dar, pentru acesta învățătorul, fie el preot sau preparat în școli anume pentru învățători, este dator neîncetat a se exercita, a-și înmulți suma cunoștințelor prin cetirea de cărți pedagogice, căci ne este cunoscut că : numai meseriașul care și exercită dîlnic și ne întrerupt meseria și-o perfecționează, numai din pămîntul muiat de roua cerului și de plouă, es isvó-rele ce fecundeză câmpiile, și numai din lemnele pătrunse de foc se revarsă căldură.

4. Preotul și învățătorul trebuie să lucre uniți a-și ajunge scopul chemării lor sau nu ?

Voî întâmpina mari greutăți tratând această chestiune : Aceste greutăți provin de acolo, că o asemenea chestiune s'ar rezolva foarte ușor, nu mai de un om cu autoritate, care ar putea ușor da și preoților și învățătorilor regulile cum ar trebui ei să lucreze uniți, spre a-și ajunge scopul chemării sau misiunii lor. Dic că această parte s'ar putea trata ușor de o persoană cu autoritate, căci atunci unele observări ce s'ar face uneia din părți, s'ar primi fără murmure.

Și ore, care ar fi chipul cel mai lesnicios de a trata asemenea chestiune ?

Să ne plecăm toți înaintea adevărului.

Acesta este :

a) Relativ la preot.

Sunt preoți care nu-și indeplinesc obligațiunile morale, contractate la hirotonisirea lor, și care ne urmând vocațiunii lor în ceia ce-î privesce : *predicarea moralei*, pun pedici direct și mai mult indirect celui alt factor inteligent din comună : *Învățătorului*, ca nici acesta să nu-și pótă esercita cu demnitate rolul său ; cu alte cuvinte lucréză din resputeri spre a se pune în intrigă cu învățătorul, și de aici începe o luptă care merge crescând, crescând, până ce ajunge una din acele pe viață sau pe mórte, uneori.

Vine întrebarea, un asemenea preot, este el privit chiar de către poporul incult, ca un apostol, ca un conducător, ca un învățător, ca un exemplu de moralitate, ca un păstrător fidel al greșalilor, un bun povățuitor, un bun reprezentant al intereselor și nevoilor naționale, în fine un om de bună credință în care să poți avea încredere ?

Respund neted că un ast-fel de preot nu este și nu pótă fi privit ca atare ; căci acel popor, chiar dacă rămâne nepăsător față cu un asemenea preot, prin această nepăsare i arată blamul și disprețul său, și desgustat nu vroesce al mai asculta, chiar și când corectându-se ș'ar face datoria în conștiință.

Dacă însă preotul conformându-se vocațiunii sale : indeplinindu-și obligațiunile morale contractate prin hirotonisire, trăind în bună liniște cu cel-alt factor inteligent din Comună, cu învățătorul, și în armonie cu întréga societate, un asemenea preot nu va fi de nimeni dușmănit și ast-fel își va ajunge scopul chemării sau misiunii sale.

b) Adevărul relativ de învățător.

Sunt învățătorii cari, ca și unii preoți, în loc de a-și indeplini obligațiunile contractate odată cu pășirea sau mai bine đis prin pășirea lor la sarcina de Educator și instrui-torii ai copiilor, pun și ei pedeci celui-l-alt factor inteligent

din comună, Preotului, ca nici acesta să nu-și pótă exercita cu demnitate rolul ; aceste pedicî directe, sau indirecte merg crescînd, crescînd, pîna ce nu mai pot scádea. Așa unii învêțători, care vor cu orî ce chip a fi în intrigă și dușmănie cu clerul, ȓic că réua citire a copiilor provine de acolo că unii învêțători aũ réua deprindere de a duce pre copii la biserică unde aceștia aud citind ca milogii pre preoți și dascáli, li se intipăresce în memorie și e cu neputință a 'i corecta, în cãtă vreme vor frecuenta și biserica.

Auđiți mod de a provoca intrigă, și mai mult copii auđind acésta, spun părinților lor, și aceștia știm ce respund copiilor.

Vine întrebarea : un asemenea învêțător care predică în detrimentul religiunii, cum va învêta religiunea pe copii, el care se teme de a aduce pre copii la biserică ? Cum i va educa spre a forma din ei ómenî moralî, ómenî cu credința în D-zeu și ajutorul lui ? Ce fel de exemple, de precepte și ce fel de deprinderi le va da spre a le forma educațiunea internă ?

Dar societatea, cum va privi pe un asemenea factor indispensabil ei ?

Respund că va fi privit ca și preotul ce nu-și face în conștiință datoriile.

Prin urmare, preotul și învêțătorul, acești doi factori indispensabili societății, trebuie să lucre uniți, căci ambiî sunt și trebuie să fie numai exemple de moralitate ; alt-fel nici o dată, nu-și vor ajunge scopul chemării, misiunii lor.

Conclusiuni. — Relațiunile dintre preot și învêțător.

Am vêđut care este rólul preotului și al învêțătorului, asemenea că ambiî sunt necesari societății, numai puțin că aceste două candelé trebuie să lumineze unite spre a arunca rađe de lumină în sferele lor de acțiune de o potrivă și în unire ; căci alt-fel nu-și pot ajunge scopul, misiunea lor ; nu pot lumina tóte punctele întunecóse cari aũ necesitate de lumină. Prin urmare, relațiunile dintre preot și învêțător, trebuie să fie

tot-deauna amicale, sincere, a merge mână în mână, ajutându-se unul pe altul în afacerile ministerelor lor și acésta în mod fățiș, nu cu scop de a surprinde o scăpare din vedere a tovarășului său de muncă. Repet că sunt tovarășii de muncă, căci nu există mai mare muncă, de cât aceea a-și împlini în mod consciincios misiunile lor, și că numai preotul și învățătorul, fiind în bune relații pot spera bunul succes, la care și noi trăind și lucrând în unire, să ne silim cu toții a ajunge.

CAETELE DE ESERCITII ÎN ȘCOLELE PRIMARE

Este bine ca fie-care membru al corpului didactic să aducă la cunoștința colegilor săi, înlesnirile ce a obținut în învățămînt, în urma experiențelor făcute asupra cutăruî său cutăruî obiect și acésta pentru ca dându-se loc la discuțiunî, să se pótă alege tot ce se va găsi bun și practic spre a-se întrebuița în pedagogie.

Fie care om își are vederile sale în anumite cestiuni și când majoritatea este pentru cutare opinie, datorî suntem să o îmbrățișăm și să o încercăm.

Subiectul ce voesc să ating aci nu are mulți partisanî printre profesorii noștri și tocmai acesta este motivul care m'a făcut să scriu aceste rânduri.

Este vorba de caetele de exerciții în școlele noastre primare. După obiceiul de până acum, fie-care elev trebuie să aibă următoarele caete : caet pentru calegrafie, caet de dictando, caet de gramatică, caet de aritmetică, caet de desemn linial, etc. etc ; în total cincî sau șase caete. — Punendu-se în termin de mijloc câte 4 côle de hârtie pentru fie-care caet, ar trebui unuî copil 20 de côle de hârtie, cu care își va umple aprópe génta (ghiosdanul). Tótă acéstă hârtie, cumpărându-se de la evrei în comunele rurale, carî vînd câte 2 côle la 5 banî, va trebui să dea pe ea 50 de banî, ceia ce cu greú va putea avea un copil serac.

Apoi vin alte considerante de ordine pur pedagogică care ne fac să fim contra mai multor caete de exerciții în clase.

Se știe că în școla unde nu domnesc ordinea și curățenia, desordinea și murdăria le ia locul și acea școlă nu merge bine.

Copilul având 5 caete, îi trebuie timp de cincă oră mai mult pentru ca să termine și prin urmare cu totă stăruința ce ar pune învățătorul tot nu va reuși a păstra curățenia chiar cu chipul cel mai bun, căci numai purtându-le pe mâini 5 sau 6 săptămâni, tot le va murdări ; mai adăogă că mulți din copii varsă cernelă pe ele, le scăpă pe jos, etc, atunci ce va fi de acele caete ? ! ..

Un singur caet de exerciții din 4 sau 5 côle ar fi de ajuns din tôte punctele de vedere, 10 sau 20 b. ca să-l cumpere, lesne va avea fie-care copil și în oră-ce timp și ast-fel nu-î va lipsi nici o-dată caetul ; în acest caet, fără nici o dificultate, se vor putea face exerciții de tot felul : de caligrafie, de dictando de gramatică, de aritmetică etc, etc, și învățătorul fiind mai în tot-deauna cu el în mână, las că mai ușor va corecta tôte greșelile, dar apoi va observa, în de-aprópe, ca curățenia să se păstreze și să nu se începă un alt exercițiu, până nu se va fini cel început ; — pe lângă acestea, caetul sfârșindu-se mai curând, ne apărat că va eși mai curat. Acest caet păstrându-se, oră-ce inspector sau persónă, lesne va putea controla metoda și aplicațiunea învățătorului.

Preot V. Diaconescu
(Institutor)

STATUTE

Pentru înființarea de bibliotecă pe la școlele primare rurale din județul Sucéva.

Cunoscându-se absoluta necesitate de a se introduce în comunele rurale *Societatea de lectură* prin care fiecare individ

cu or cât de puțină știință de carte să aibe de unde-și procura cărți, ; apoi învățătorii din județul Sucéva adunați în conferința anului curent, 1888, din inițiativa D-lui revisor scolar, aũ ales pe subsemnații în comisiune spre a forma statutele pentru formarea de bibliotecă ca, ast-fel corpul învățătorilor rurali să probeze încă mai mult că tot ce le stă în putință fac pentru luminarea poporului Român și conform însărcinării impuse noă, ne-am întrunit și format statutele presente, după cum se specifică mai jos :

ART. 1. La fiecare scólă rurală se va institui câte o bibliotecă sub administrația învățătorului și a unui comitet ce s'ar putea forma în comisie.

ART. 2. Fiecare bibliotecă va poseda trei registre : unul ca inventar, altul în care se vor trece cărțile oferite bibliotecii; precum și numele donatorului și al treilea pentru adeverirea cărților, ce ar primi diferite persoane, pentru lectură.

ART. 3. Învățătorul cel întâiũ din inițiativa sa va contribui la înființarea bibliotecii cu o sumă ore-care după mijlócele de cari va dispune. Va stăruie către parohi, proprietari, și posesori, către toți funcționarii administrativi și particulari din comună, precum și către alte persoane spre a veni în ajutorul acestei instituțiuni.

ART. 4. Învățătorul va stăruie în fiecare an la autoritatea comunală, la Comitetul Permanent, cum și către D-l revisor scolar respectiv, de a se face tot posibilul să se prevadă în bugetele anuale ale comunelor și județului câte o sumă pentru bibliotecile scólelor rurale.

ART. 5. In scólele unde vor fi comitete scolare formate, învățătorul în unire cu membrii comitetelor va putea lua și alte dispozițiuni, ce vor crede convenabile pentru mărirea fondului bibliotecii.

ART. 6. Comitetul se va forma de învățător și preot, în unire cu o altă persoană care a contribuit la formarea fondului.

ART. 7. Cărțile din bibliotecă se vor da pentru lectură persoanelor cari aũ contribuit; iar persoanele private vor lua cărți

de citire în schimbul altor cărți de asemenea valoare sau vor pune o cauțiune în numerar echivalentă costului lor. Atât unii cât și alții vor fi datorii a le înapoia bibliotecii în termenul convenționat.

ART. 8. În fiecare an, statutele prezente se vor pune în dezbateră conferințelor anuale ale învățătorilor și se vor putea face modificări sau adausuri articolelor prezente după necesitățile ce se vor simți în cursul anului.

ART. 9. Nu se va putea ține nici odată o sumă mai mare de zece lei, în casa bibliotecii, ci îndată ce s'a atins suma de cinci se va face comanda de cărți.

Membrii comisiei : N. Drăgușin, V. Lovinescu, N. Cărlănescu, D. Gh. Ursu, N. Teodorescu.

PEDAGOGIA ¹

SAU

Teoria Educațiunii, a Metodelor și a Disciplinei, precum și probe de lecțiuni model pentru aplicarea metodelor de predarea studiilor.

EDUCAȚIUNEA CORPORALA

Necesitatea educațiunii corporale.—La urma urmelor, scopul adevărat al educațiunii în genere este îmbunătățirea omului în toate privințele, sau, cu alte vorbe, este lucrarea pentru a face pe om fericit, pe cât este cu putință. Dar, pentru ca omul să se facă mai bun și deci mai fericit, urmăzează ca pedagogia să se ocupe de întreaga lui ființă, de omul întreg, nu-numai de spirit, de minte, de voință și de simțiminte, ci și de corp, încă mai ântâiu și ântâiu de corp, și apoi de acele puteri sufletesci ale lui ; căci, dacă

¹ Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

corpul omului nu este îngrijit, poate cădea bolnav și noi știm că omul cel mai învățat nu este bun de nimic, dacă bóla corpului îl face să sufere, să se desguste de viața sa, așa în cât s'o privescă ca o povară și să dorască mórtea ; de aceea cu tot dreptul dicea filosoful engles Locke că *definiția fericirii în această lume este un spírit sănétos într'un corp sănétos*.¹ Dar și în vremile anticității Grecilor și Romanilor, societatea luminată avea mare grije de educațiunea corporală, așa că copii de atunci întrebuintău o bună parte a fie-cării zile numai la exerciții corporale. Afară de acestea, filosofi serioși și practici din toți timpii, precum și tóte persónele de bun simț, toți aceștia acordă corpului și îngrijirilor lui o mare importanță. Ei bine, dacă lumea din vechime, dacă filosofi din tóte vécurile, dacă noi toți recunóștem că sănétatea corpului și tráinicia lui sunt bune și folositoare, căci împreună cu învățătura și cu morala, fac pe om fericit ; apoi de aci urméză că educațiunea corpului trebuie să ocupe un loc însemnat în pedagogie, trebuie să fie unul din obiectele de căpetenie al părinților, al educatorului și al statului ; căci alt-fel nici unul din acești trei factori ai societății moderne nu și-ar putea atinge scopul, adică părinții n'ar fi siguri de moștenitori lor ; educatorii n'ar avea satisfacțiunea morală că discipolii lor transmit și propagă generațiilor viitoare principiile îmbunătățitoare și mântuitoare ale pedagogiei ; statul însă ar fi cel mai mare păgubaș : n'ar avea cetățeni viguroși nici apărători siguri, tot așa ar fi și cu reprezentanții, mandatarii, industriașii și cu muncitorii de tot felul.

Vedeți, în fața acestor considerante aflându-se un învățat engles, a ȓis, cu tot dreptul, că, „dacă vrei să ai succes, isbândă, în această lume, apoi ántăia con-

¹ Inspirat de maxima latină : *mens sana in corpore sano* (Spirít, minte sănétosă în corp sănétos).

diție este să fii *Animal bun*; de asemenea dacă o națiune vrea să prospereze, să înainteze, apoi atâtia condiție este ca ea să fie formată din *animale bune*; căci nu numai că se întâmplă adese-ori ca sorta unui resboi să atarne de energia și curagiul militarilor, dar și în lupta industrială biruința însoțește vigoarea corporală a producătorilor.“ Încă eu adaug: în însăși lupta intelectuală, superioritatea stă în cele din urmă de partea individelor și națiilor vigurose la corp. Tocmai această cugetare rezultă și din următoarea frasă a marelui pedagog H. Spencer, când dăce: „Lumea începe să priceapă că atâtiaul bun ce un om pôte aduce în viață, este ca partea lui animală să fie trainică. Creierii cei mai bine organisați nu-î vor fi buni la nimic, dacă n'au destulă putere vitală care să-î pună în acțiune.“

În fața celor ce am dis pân'aci despre educațiunea fizică, corporală, cititorii noștri ar crede pôte că nu se mai pôte afla nici o persoană care să tăgăduiască importanța educațiunii corpului; cu tôte acestea s'au aflat persoane și se mai află încă al căror ideal este disprețul și chiar umilirea, înjosirea corpului, slăbirea și sleirea puterilor lui, fie prin hrănire neîdestulătoare sau nesănătósă, prin post, prin privațiuni, prin sarcini mai presus de puterile lui; sau prin alte mijlóce cari, de și nu s'ar părea așa de neomenóse, totuși ar fi tot atât de rău făcétóre; precum, de exemplu, ținerea scolarilor timp prea îndelungat pe bănci, în nemișcare și în aerul infect al claselor, sau culcați prea mulți și prea deși în dormitóre, ori constrângerea lucrătorilor din fabrici a ședei decí de ore în ateliere subterane, unde nu se renoesce aerul, sau în fine hrănirea cu alimente nesănătóse, mucede, stricate și nehrănitóre. Acestea însă fiind în mare parte efectul ideilor greșite ce

majoritatea omenirii a avut despre corp, ele vor dispărea cu propagarea ideilor drepte în această privință. Mai rămâne ca aceste idei să pótă străbate în popor, unde corpul suferă și din influența unor credințe religioase și din cauza ignoranței. Când se va face lumină, lumină mare relativă la partea asta fizică a omului, atunci toți se vor convinge că energiile, că puterile organismului corporal, de și mai pre jos în demnitate de cât cele sufletesci, totuși ele merită tot atâta respect și dezvoltare.

Față cu cele dișe până aci despre corp, sperăm că ori-ce cititor al nostru se va fi încredințat pe deplin despre necesitatea educațiunii fizice și că dacă se mai află unii cari nu se vor fi convins despre acésta, numărul lor se va micșora cu atât mai mult, cu cât se vor respândi mai repede idei juste, nepărținătoare în privința corpului.

Educațiunea corporală este binefăcătoare pentru corp și spirit, și preparatoare pentru educațiunea profesională.

Puține ne rămân de diș aci, în urma celor spuse sub titlul precedent.

a) În adevăr, când știi ce este educația fizică și cât e de necesară, lesne poți dovedi că acésta educațiune este pentru binele corpului ; de ore ce ea nu numai că ajută ca corpul să nu fie împiedicat în dezvoltarea lui, și să fie chiar ferit, corectat de unele defecte din nascere saũ provenite din ore care împrejurări. Dar ceva mai mult : acésta educațiune i prescrie regulile igienice și fiziologice dupe care urméză ca corpul să fie condus spre a se putea bucura de sănătate și de energie în decursul unui lung șir de ani.

Acesta este cuvântul pentru care înseși manualele de morală prescriu păstrarea sănătății ca una din datoriile de căpetenie ale omului ; de unde urméză

că orî-ce călcare a legilor igienei făcută cu voe și știință este o faptă vrenică de pedépsă, cea ce a făcut pe englezul H. Spencer să proclame sus și tare că orî-ce reu făcut cu voe contra sănătății este un *păcat fizic*.

b) Pe cât educațiunea fizică este bine făcătoare corpului, tot pe atît este binefăcătoare și spiritului, căci spiritul fără corp nici nu s'ar cunoște, nici n'ar da semne de existență ; ba încă corpul trebuie să fie sănătos și întreg, pentru ca spiritul să-și pótă arăta puterea. Și, ca să ne încredințăm despre adevărul acestor dise, n'averîm de cât să luăm un copil foarte deștept, însă născut orb și surdomut, și vom vedea că el nu va avea idei de culori, forme, sunete, așa că spiritul lui va fi lipsit de foarte multe cunoștințe, anume de tóte cunoștințele dobândite prin ajutorul organelor vëdului și auđului. Dacă acum ne am închipui un alt copil lipsit de simțul mirosului și al gustului ; ei bine, el n'ar avea cunoștințele căștigate prin mijlocirea acestor simțuri. Din aceste doë exemple vedem că spiritul suferă nu numai când corpul este bolnav, dar chiar când acesta este sănătos, însă unele din organele lui nu sunt în starea lor normală, adică nu sunt capabile să-și îndeplinescă funcțiunea pentru care sunt create. Ast-fel, dacă ochiul nu póte deosibi lucrurile și culorile, cine suferă mai mult ? Dacă urechia nu póte auđi sunetul nici vocea omenescă, cine suferă mai mult ? Dacă nasul nu póte deosibi mirosurile, cine suferă mai mult ? Dacă limba și cerul gurii nu pot deosibi gustul deosibitelor substanțe ce le atinge, cine suferă mai mult din acéstă causă ?

Negreșit că respunsul la aceste întrebări, póte fi diferit dupe priceperea persónei întrebate ; dar, orî cine va reflecta un moment, va putea responde că

din cauza sus ȃiselor defecte spiritul suferă mai mult de căt corpul ; de óre-ce corpul lipsit de aud, de vȃd sau de alt simȃ, póte trăi și fi sánȃtos un timp îndelungat fără să sufere mult din lipsa aceluí simȃ, pe când spiritul lipsit de cunoștinȃele ce se pot procura numai prin simȃul absent, nu póte fi în stare să judece asupra acelor cunoștinȃe. Prin acésta nu voiú să ȃic că corpul nu suferă din lipsa unui simȃ óre-care ; din contră, corpul suferă și el din acéstă caúsă, dar numai că sunt casurí când spiritul suferă mai mult. Tóte acestea dovedesc că interesele spirituluií și ale corpuluií sunt ast-fel legate între dínsele, în căt nu poți atinge unele fără să nu vatămí pe cele-lalte. „Fisicul și moralul, adică corpul și spiritul, sunt dosul și faȃa unei aceleiași stufe, ȃice D-I G. Compayré ; decí ar fi o nebulie din partea cuiva, dacá ar crede că-i póte sfășia dosul, fără să nu-i strice totodatá și faȃa.“

Primum est vivere deinde philosophare, ȃiceau Românii cei vechí ; cea ce însemnézá pe románescce că *omul trebuie să se gándescă mai ántâru la viaȃ, la corp și apoi la spirit.* Și acéstă lecȃiune Românii o luaseră de la Elini, de la vechii Greci, a căror tinerime primia o educaȃiune care ar fi fórte bună să se dea și tinerimii nóstre de astă-ȃi, negreșit cu óre-care modificări în ce privește morala și știinȃele. Educaȃiunea lor urmăria îndoitul scop de a face pe *«om frumos și bun.»* Acestei educaȃiunii se datoresc acele capete de operă artistice neîntrecute nici până în ȃilele nóstre, de și merge p'a treia mie de ani de atunci. Dar vitejia și patriotismul lor, fără exemplu în lumea întrégă, cui se datoresc dacá nu tot educaȃiunii lor ?

Tóte acestea probéză odatá mai mult că buna stare corporală asigură buna stare morală. Și nimic

nu e mai tiranic pentru spirit ca un organism slab ; nimic nu împiedică mai mult mișcarea liberă a rațiunii, sborul închipuirii, funcționarea reflecțiunii, nimic nu sēcă mai repede tóte isvórele cugetării, ca un corp bolnav ale cărui funcții lángezesc și pentru care orí-ce încercare de muncă este o suferință ; de acea, dacă educatorii voesc să facă din copii ómení cu sufletul mare, cu voința puternică și nobilă, saú lucrători pentru munci grele și întreprinderi mari, atunci ei sunt datorí ca înainte de orí-ce, să facă corpuri vigurose, pline de viață și putere, cu musculatura de oțel, cum se exprimă D-l Marion.

În adevěr, numai într'un corp sdraván, puterile sufletesci se desvóltă în tótă voia lor și lucréză în libertate, când membrele corpului sunt sănétose și sprintene. Buna stare a corpului face lucrările spiritului sigure și lesnicióse. Dacă se întâmplă să întâlnim câte un om cu corpul bolnăvicios, însă mare de spirit și cu voința puternică, aceștia sunt rari și de scurtă durată ; de acea nu trebuesc luați de model.

c) Am đis că educațiune fizică trebuie să prepare pe copii pentru educațiunea profesională cea ce însemnézá ca educatorii să nu se mărginésca a îngriji de sănétatea corpului, a-í corige defectele și a ține ca organele lui să funcționeze regulat ; dar că ei trebuie să prepare pe copii și pentru un scop practic, să-í pregătésca pentru a putea face față necasurilor vieții, să-í obișnuésca a fi îndemênateci la orí-ce, pentru că ast-fel vor putea învăța cu înlesnire o profesiune, o meserie óre-care.

Englezul Locke, francezul I. I. Rousseau și alți câți-va bărbați mari aú susținut ca toți ómenii să învețe o meserie manuală, lucru care ar fi fóрте bun, dar în starea societății nóstre de ađi, nu este

cu puțință, din cauza lipsei de mijlóce și de timp. În familia imperialo-regală, din Berlin, este tradițiunea ca toți membrii ei, fie băieți sau fete, să învețe câte o artă sau o meserie, lucru care se execută cu tótă sfînțenia. Dacă acesta nu se póte introduce în tóte familiile, dar cel puțin este neapărat trebuincios ca copilul săracului și al bogatului să știe a se servi cu mâinile și membrele sale nu numai în faptele mari, importante, strălucite, ci și în cele mici de tótă ziua ; așa în cât să n'aibe nevoie în tot momentul de serviciile altuia ; să nu fie stângaciú, neîndemánatic ; să pótă trăi și fără servitori lângă dînsul ; în cât, în momente grave, să nu se găsească în încurcăturá din lipsa de servitori.

Din tóte șcólele, cea primară trebuind să aibe o direcțiune practică, ea este datóre să *pregăt'ască* pe băieți pentru lucrările meseriașilor și ale militarilor, pe fete pentru grijile casnice și pentru lucrările femeesci. În ce privesce șcólele primare de fete, este drept că programele prevéd lucrul de mână, dar numai că în aplicațiune nu se are în vedere starea materială a familiilor copilelor și nu se ține sémă de datoriile viitórelor mame și femei. Cu șcólele primare de băieți este și mai rău, căci pentru ele programele nici n'aú prevéđut lucrul manual, cea ce este o mare pierdere. Cu tóte acestea de câți-va ani încóce, a început să sufle asupra societáților mai civilizate un curent în favórea lucrului manual și în șcólele primare de băieți, și care curent din an în an prinde mai multă putere. În adevér, de câți-va ani inițiativa particulară a înființat pe lângă unele șcóle primare de băieți ateliere pentru lucrul manual și acesta nu numai în țări ca Elveția, Franța, Germania, Anglia, dar chiar și în România, în care privință *Administrația domeniului Corónei* a dat un

deosibit impuls. ¹ Ba unele țări au făcut un pas și mai departe. Așa Elveția în cele mai multe cantóne a adoptat oficial lucrul de mână în școlile primare. Însăși Franța a intrat într-o câțiva oficial pe această cale. Așa în programul actual, publicat la 27 Iulie, 1882, între altele dice : „Educația fizică mai are de scop să facă de timpuriu pe copiii sprinteni și ageri, îndemânateci, prompti și siguri în mișcări, însușiri folosite pentru toți, dar mai ales pentru școlarii primari, destinați mai toți pentru profesii, ocupații manuale.“

Inspirat de aceste idei consiliul comunal din Paris a și înființat ateliere la mai multe școle primare.

La noi, în România, e drept că majoritatea copiilor nu sunt destinați pentru ocupații manuale, ci mai mulți pentru agricultură. Dar iarna ar putea mai toți țărani să se ocupe cu lucrări manuale ; deci cel puțin în școlile rurale educația corpului să fie o preparație pentru educația profesională.

B I B L I O G R A F I I

Intre cărțile venite la redacția acestei reviste semnalăm următoarele :

I. Practica pedagogică. *Călăușa învățătorului* pentru a introduce pe copilul nou venit la școală în citire și scriere dupe metoda scriptoleg, lucrată de Dl. Păun I. Gilorténu, costă 80 bani și se află de vânzare la *Librăria și Tipografia școlilor*, str. Lipscani 96, București.

Intr'o notiță la introduțiune, autorul spune că această lucrare este fructul experienței sale de 12 ani de învățător, completat cu notițele luate din conferințele lunare și anuale.

¹ Veđi în acest No. al revistei articolul : Școlile dupe dom. Corónei.

În tot cazul, cartea merită atenția persoanelor cari se ocupă cu instrucția copiilor începători.

II. *Gazeta Săténului*, revistă ilustrată pentru toți, ocupându-se cu cestiunile relative la agricultură, la grădinărie și la economia rurală în genere. Ea apare la 5 și 20 ale fie-cării luni, în R. Sărat, sub direcția D-lui C. C. Datculescu, costând pe an 10 lei.

III. *Gheorghe Lazăr*, e numele unei reviste ce apare odată pe lună în Bârlad, sub direcția D-lui Haliță, ocupându-se cu cestiunile pedagogice, relative la educațiune și instrucțiune, costând pe an 8 lei.

IV. *Folósele lucrului de mână în școla* (50 bani), și *Regulile dupe cari orî-cine póte lucra singur* : pălării de paie și panere de mlajă (40 bani), ambele aceste cărți sunt lucrute de Dl. Mihail Pop. Aceste două cărțicele, fiind unice în felul lor și fiind întocmite așa, în cât orî-cine citindu-le, póte lucra singur, căci sunt fórte bine ilustrate, le recomandăm cu deosibre atât învătătorilor, învătătórelor, cât și școlarilor. Citirea lor póte forma școlarilor gustul de lucru manual și corpul didactic primar póte vedea cât de ușóră și folositóre este acéstă industrie. Noi credem că nu va trece lung timp și lucrul manual se va introduce în tóte șcólele rurale de o cam dată și apoi póte chiar în șcólele primare de prin orașe.

V. *Etimologia limbii franceze*, întemeiată pe limba latină, de I. Maurer, așa că cine cunósce puțin limba latină póte învăța cu mare ușurință limba franceză. Prețul 1 leu.

NB. Cărțile de la No. I, IV și V se află la *Librăria și Tipografia șcólelor*, Str. Lipscani 96.

VI. *Istoria lui Stan Pățitul*, în versuri pentru popor, de Dl. I. T. Totan, 30 bani la *Librăria și Tipografia șcólelor*, str. Lipscani 96.

